

ΤΟΜΟΣ Β'. ΟΞΦΟΡΔΗ
ΠΑΣΑ ΔΡΑΧΜΙΣ ΠΡΟΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΝ ΜΗ
ΑΦΟΡΩΣΑ ΕΙΣ ΚΑΤΑΡ
ΓΗΣΙΝ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΙ
ΑΣ ΕΙΝΕ ΠΑΓΙΣ ΠΡΟΣ
ΟΠΙΣΘΟΔΡΟΜΗΣΙΝ.

Σύγγραμμα τριμηνιαίως εκδιδόμενον ὑπὸ Πλάτωνος Ε. Δρακούλη.

ΤΕΤΧΟΣ Γ'. ΙΟΥΛΙΟΣ
ΟΒΑΘΜΟΣΤΗΣ ΔΗΜΟ
ΤΙΚΟΤΗΤΟΣ ΗΝ ΑΠΟ
ΛΑΤΕΙΣ ΕΙΝΕ ΕΙΣ ΑΝ
ΤΙΣΤΡΟΦΟΝ ΛΟΓΟΝ
ΤΟΥ ΟΝ ΚΕΚΤΗΣΑΙ ΤΙΤ
ΛΟΤΕΙΣΘΑΤΜΑΣΜΟΝ.

Ἐρευνα

5 ΔΡΑΧΜΑΙ ΚΑΤ' ΕΤΟΣ.]

Oxford, 1904.

[ΚΑΤ' ΕΤΟΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 5.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

Γνωρίζομεν ὅτι ἐν Νέα Ζηλανδία τὸ ὄνειρον τῆς γυναικείας χειραφετήσεως ἐπραγματοποιήθη ὡς ἀφορᾷ τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφίζεω. Νῦν ὅμως ἀγγέλλεται τι πολὺ μεταμορφωτικότερον. Ἡ κυβέρνησις τῆς Νέας Ζηλανδίας ὑπαβάλλει νομοσχέδιον περὶ συστάσεως βρεφιαγωγείων καὶ μεγάρων μητρότητος. Τοῦτο οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ σημαίῃ ἢ ὅτι ἡ Πολιτεία τείνει νὰ ἀναλάβῃ ἅλην τὴν εὐθύνην τῆς τεκνογονίας τοῦ ἔθνους. Ἰδρῦει μέγαρον ἐν οἷς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ κράτους σφραγίζεται ὁ σεμνὸς χαρακτήρ τῆς μητρός, καὶ μέγαρον ἐν οἷς ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ προστασίαν τοῦ κράτους τὰ γεννώμενα βρέφη τυγχάνουσι πάσης μητρικῆς ὑποδοχῆς, περιθάλψεως καὶ ἀνατροφῆς. Ἀξιοσημείωτον εἶνε τὸ ἐξῆς ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων τῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Σέδδον: "Ἐκαστον βρέφος εἶνε πολῦτιμον εἰς τὴν πολιτείαν καὶ τὸ ἔθνος· καὶ ἂν θέλετε νὰ ὑπολογίσετε τὴν ἀξίαν του ἐπὶ ἐμπορικῆς βιάσεως, δύναμαι νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι ἕκαστον βρέφος ἀντιπροσωπεύει δεκακισχίλια φράγκα. Τὸ παρὸν νομοσχέδιον ἀφορᾷ εἰς τὴν διάσωσιν πλοῦτου ὑπὲρ τῆς Ν. Ζηλανδίας μυθῶδους."

Αἱ μετὰ ἰαπωνῶν συνεντεύξεις, αἱ δημοσιευόμεναι συχνὰ ἐν ἀγγλικαῖς ἐφημερίσιν εἰσὶ διδακτικώταται καὶ ἀποκαλύπτουσι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸ ὕψος τοῦ ἰαπωνικοῦ χαρακτήρος. "Σκοπεύομεν νὰ γίνωμεν μέγα ἔθνος, ἔλεγεν εἰς αὐτῶν ἐσχάτως, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα πατριῶται οὔτε βασιζόμεν εἰς πολεμικὰ κατορθώματα τὰς περὶ ἔθνικου μεγαλείου ἰδέας μας. Οὐκ ἐπὶ πολέμῳ ζῆσεται ἔθνος. Ἡμεῖς ἀποβλέπομεν εἰς ἠθικὸν μεγαλεῖον, καὶ φιλοδοξοῦμεν νὰ ἐπιδράσωμεν ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὡς λαὸς σῶν ὑπογραμμῶν του τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀγνοίαν. Ὅσον ἀφορᾷ θρησκείαν, εἴμεθα ἐρευνηταί. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ Χριστιανισμὸς ὁ γνήσιος ἔσται ἡ μέλλουσα θρησκεία μας. Τὰ χριστιανικὰ συγγράμματα τὰ μελετῶμεν μετὰ τῆς αὐτῆς εὐλαβείας μεθ' ἧς καὶ τὰ τῆς πατροπαράδοτου θρησκείας μας."

Μᾶς γράφουσιν ἐξ Ἀθηνῶν τὰ ἐπόμενα:

"Ἐὰν πιστεύσῃ τις τοὺς κήρυκας καὶ τοὺς λογογράφους τῆς ἑταιρίας "Ὁ Ἑλληνισμὸς" ἢ ἰδιοφυΐα τοῦ Ἑλλήνος εἶνε νὰ ἀκτινοβολῇ παντοῦ ἐλευθερίαν, δικαιοσύνην καὶ ἰσότητά. Εἶνε ὠραῖον νὰ τὸ ἀκούῃ τις λεγόμενον τοῦτο, ἀλλ' εἶνε ὅμως καὶ ἀληθές; Χίλια δύο γεγονότα ὑπάρχουσιν ἅτινα ἐμφαστικῶς ἀποκρίνονται "ὄχι." Ἡ μνεία ὅμως ἐνὸς προσφάτου ἀρκεῖ: Ἀριθμὸς τις πολιτῶν τοῦ "ἐλευτέρου" βασιλείου, ὀνομαζόμενοι νηφωρισταί, ἐκήρυξαν ἰδέας τινὰς θρησκευτικὰς ἄς πρεσβεύουσιν. Ἡ ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη ἐχαρακτήρισε τὸ ἔργον των ὡς κακούργημα, καὶ οἱ κορυφαῖοι αὐτῶν κατεδικάσθησαν εἰς πολυετή φυλάκισιν ὅπερ δὲ χεῖρον, οὐδεμίαν φωνὴν διαμαρτυρίας ἠγέρθη ἐκ μέσου τῶν μυριάδων λογογράφων καὶ ῥητόρων τῆς "φιλελευθέρων" ἡμῶν φυλῆς."

Τὴν μέχρι τοῦδε πρόοδον τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ θεωροῦμεν θαυμάσιον ἔθνικὸν φαινόμενον, καίτοι δὲν φρο-

νοῦμεν ὅτι ἐξήλθομεν ἀκόμη ἀπὸ τὸ στάδιον τοῦ πειράματος. Οὐδέποτε ἀνεμένομεν τὰ τεκμήρια τῆς ἐπιτυχίας πολὺ πρῶμα καὶ ἐπομένως οὐδόλως μᾶς ἐκπλήσσει ἢ βραδεία σταδιοδρομία περιοδικοῦ οἶον ἡ ΕΡΕΥΝΑ. Μάλιστα θαυμασμοῦ μᾶς πληροῖ τὸ γεγονός ὅτι ἀνὰ τὴν ὑφήλιον πᾶσαν εὐρέθησαν ἑκατοντάδες στοιχείων γνησίων καὶ νοημόνων ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ὁποίων ἡ φωνὴ μας εὐρεν ἠχῶ καὶ ἔρριψε ρίζας. "Ὅτε ἠναγκάσθημεν ὑπὸ τῶν συνθηκῶν τοῦ προγράμματός μας νὰ καταστήσωμεν τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ τριμηνιαῖον περιοδικὸν ἀντὶ μηνιαίου, ἔσχομεν συνάμα καὶ τὴν εὐκαιρίαν νὰ σταθμίσωμεν τὴν ἐκτίμησιν ἧς τὸ ἔργον μας ἀπολαύει. Οὐ σμικρὸς ἀριθμὸς ἐπιστολῶν μᾶς ἐστάλη ἕκτοτε αἴτινες ὄλαι ἐν διερμηνεύουσιν αἰσθημα. Πάντες οἱ ἐπιστέλλοντες ἐλυπήθησαν σφόδρα καὶ θὰ ἐπλήρονον τετραπλάσιον τίμημα ἐγγραφῆς ἵνα ἡ ΕΡΕΥΝΑ ἐκδίδεται κατὰ μῆνα. Εἰς τοιαύτην καθολικὴν ἐκκλησίαν περὶ μηνιαίας ἐκδόσεως δὲν δυνάμεθα νὰ ἀντιτάξωμεν σιγῆν· καίτοι δὲ ἡ μηνιαία ἐκδοσις ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν εἶνε ἐφικτή, ὀφείλομεν νὰ ἀνταποκριθῶμεν κατὰ τινα τρόπον εἰς τὴν εὐχὴν τῶν εὐγενῶν φίλων μας βεβαιούντες αὐτοὺς ὅτι καταδοκούμεν τὴν εὐνοϊκὴν τροπὴν τῶν πραγμάτων ὅπως καταστήσωμεν τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ μηνιαῖον περιοδικὸν καθὰ ἀρχῆθεν τὸ εἶχομεν προορίσει. Ἀλλὰ διὰ τὴν εὐνοϊκὴν ταύτην τροπὴν τῶν πραγμάτων οἱ φίλοι μας πρέπει νὰ συμπράξωσι μεθ' ὑμῶν, ἄλλως μὲ ὄλην τὴν καλὴν θέλησιν ἐν τῷ κόσμῳ ἡμεῖς μόνοι δὲν δυνάμεθα νὰ κατορθώσωμεν ὅσα εἶνε εὐκτέα. Οὐδὲν κατορθοῦται ἄνευ συμπράξεως καὶ ἂν ἡ ΕΡΕΥΝΑ μέχρι τοῦδε ἐπετέλεσέ τι, τὸ ἐπετέλεσε χάρις εἰς τὴν σύμπραξιν καὶ τὴν στοργὴν τὴν ἐπιδαψιλευθείσαν ὑπὸ ἐνίων φίλων εἰς τὸ ὄρηρον ἡμῶν ἔργον. Ἢδη εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀντλήσωμεν περαιτέρω σύμπραξιν καὶ περαιτέρω στοργὴν ἵνα χωρήσωμεν εἰς τελεσφορώτερον στάδιον. Παραθέτομεν ὧδε δύο ἐπιστολάς μίαν ἐξ Ὀδησοῦ καὶ μίαν ἐκ Βόλου αἴτινες εἶνε ἀντιπροσωπευτικαὶ πασῶν ἃς ἐλάβομεν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ὁ μὲν ἐξ Ὀδησοῦ ὑποστηρικτικῆς μας λέγει:

"Πρῶτος ἐγὼ εἶμαι πρόθυμος νὰ ἀναβιβάσω τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν μου εἰς φράγκα 16 ἢ καὶ 20, ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ γίνῃται ἡ ἐκδοσις κατὰ μῆνα. Τὸ αὐτὸ θὰ πράξω καὶ πάντες οἱ ἀληθεῖς φίλοι τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ, οἵτινες θὰ ἐδικαιοῦντο τότε εἰς τὸν τίτλον τοῦ ὑποστηρικτοῦ. Ἐπιτυχαινομένου ἱκανοῦ

ἀριθμῶν ὑποστηρικτῶν οἱ λοιποὶ ἀπλοὶ συνδρομηταὶ δύνανται νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ ἀντὶ τοῦ ἰδίου τιμήματος τῶν 3 ἢ 5 φράγκων ἕως ὅτου κατανοήσωσι τὸ ἀδικόν των καὶ προσενεχθῶσιν ὁμοίως νὰ ἀναβιβάσωσι τὴν ἑαυτῶν συνδρομὴν. Ἐὰν κατανοήσωσι τὸ τοιοῦτον ἡ ΕΡΕΥΝΑ ἀμέσως μεγαλύνεται· ἐὰν μὴ, ἡ ἔκδοσις τῆς ἐξακολουθεῖ ἀριθμοῦσα πάντοτε ὑποστηρικτὰς καὶ ἀπλοὺς συνδρομητὰς. *Ἄν αἱ ἐκδηλώσεις ἀφοσιώσεως τῶν συνδρομητῶν τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ δὲν εἶνε λόγοι κενοί, ἡ ἐπιτυχία τοῦ πειράματος μετ' φαίνεται ἐξασφαλισμένη. *Ἄν δὲ τοῦναντίον ἐλάχιστοι φανῶσι πρᾶθυμοι εἰς τὴν ἀξίωσιν τοῦ τιμήματος τῆς ἐγγραφῆς οὐδὲν θὰ χάσῃ ἡ ΕΡΕΥΝΑ ἐκ τῆς ἀποπείρας. *Ἐλπίζω ὅτι θὰ λάβετε ὑπ' ὄψει τὴν πρότασίν μου ταύτην καὶ κρίνοντες αὐτὴν εὐμενῶς θὰ τὴν ὑποβάλετε εἰς τὴν ψῆφον τῶν συνδρομητῶν.

Ὁ δὲ ἐκ Βόλου ὑποστηρικτῆς ἐπιστέλλει:

“ Δὲν παραλείπω τὴν ευκαιρίαν ὅπως ἐκφράσω τὴν λύπην μου διὰ τὴν ἀναπόδραστον μὲν δι' οικονομικοὺς λόγους, λυπηρὰν δὲ διὰ τοὺς βουηχεῖς, ἐλάττωσιν τῶν τευχῶν τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ εἰς 4 μόνον κατ' ἔτος. Παρηγοροῦμαι ἐν τούτοις μετ' τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ προσεχὲς ἔτος, ὑπὸ πλειοτέρων ἀτόμων ἐκτιμωμένου τοῦ ἔργου ὑμῶν θὰ δυνηθῆτε νὰ τὴν ἐκδίδετε μηνιαίως ὡς ἀρχῆθεν εἴχετε τὴν πρόθεσιν. Ἄλλὰ καὶ ἂν, ὅπερ δὲν πιστεύω, οἱ συνδρομηταὶ δὲν ὑπερβῶσι τοὺς 800 ἤδη ὑπάρχοντας, ὑπάρχει τρόπος νὰ καταστῇ μηνιαία ἡ ἔκδοσις. Διὰ τοὺς 500 ἐκ τῶν συνδρομητῶν σας, ἂν ὄχι δι' ὄλους, ἡ ΕΡΕΥΝΑ κατέστη ἀπυρραγμένη ἐντῦφον καὶ ἐφόδιον βίου. Δὲν θὰ ἦτο λοιπὸν διόλου δύσκολον εἰς αὐτοὺς τοὺς 500 νὰ πληρόνωσιν ἀντὶ 8 φράγκων, 16 φράγκα λόγῳ ἐτησίας συνδρομῆς. Ἐγὼ τοῦλάχιστον μετ' εὐχαριστήσεως θὰ ἐπλήρωσον καὶ 20 καὶ 25 φράγκα διὰ μηνιαίαν ΕΡΕΥΝΑΝ.”

Τὰ αὐτὰ περίπου προτείνουσι καὶ ἄλλοι ἐπιστέλλοντες ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, Μυτιλήνης, Ἀθηνῶν, Ἰθάκης, Σικάγου, Χαρτούμ, Καλῆς Ἐλπίδος, Ἀλεξανδρείας, ἀλλ' εὐνόητον εἶνε ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν τὰς ἐπιστολάς ὅλων. Αἱ ἄνωθι δύο διερμηνεύουσι τὸ φρόνημα πάντων τῶν ἄλλων, καὶ ἀποδεικνύεται ἐντεῦθεν ὅτι ὑπάρχουσι πολυάριθμοι Ἕλληνες οἵτινες κρίνουσιν ἕκαστον τεῦχος τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ αὐτόχρονα ἀνώτερον πάσης ἐμπορικῆς διατιμῆσεως καίτοι ἡμεῖς ὠρίσαμεν αὐτὴν εἰς ἑλαττον τοῦ ἐνὸς φράγκου. Παρὰ πᾶσαν τὴν ζημίαν ἣτις ἐντεῦθεν προσγίνεται ἡμῖν, λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν ὑπερόγκων ἐξόδων τῆς ἐκδόσεως ἐν Ὁξφόρδῃ, προτιμῶμεν νὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὸ εὐτελὲς τίμημα βασιζόμενοι εἰς τὴν βραδείαν μὲν ἀλλ' ἀσφαλῆ ἀξίωσιν τῶν συνδρομητῶν μας. Ἀφ' ἐτέρου λόγῳ προπαρασκευῆς τοῦ μηνιαίου τῆς ἐκδόσεως χρησιμοποιοῦμεν τὴν πρότασιν ἣν ἐνσωματοῦσιν αἱ ἄνωθι δύο ἐπιστολαὶ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον:— Α'. Ὁ ἐξ Ὁδησοῦ ἐπιστέλλων δίδει μίαν χρήσιμον νύξιν. Ὁ τίτλος τοῦ ὑποστηρικτοῦ τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ δὲν πρέπει νὰ εἶνε κενός, λέγει· καὶ ἔχει δίκαιον. Ὁ ὑποστηρικτῆς τοῦντεῦθεν θὰ συμπράττῃ μετ' ἡμῶν προλειαινῶν τὴν ὁδὸν τῆς μηνιαίας ἐκδόσεως. Κρίνομεν λοιπὸν ὅτι ὁ τίτλος τοῦ ὑποστηρικτοῦ δέον νὰ ἀπονέμεται εἰς ἐκεῖνον ὅστις, ὡς ἔχουσι νῦν τὰ τῆς ἐκδόσεως τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ, στέργει νὰ πληρόνη τίμημα ἐγγραφῆς διπλάσιον ἢ ὁ ἀπλοὺς συνδρομητῆς. Ἐχομεν ἤδη εὐαρίθμους τοιοῦτους ἀυθορμήτως πράξαντας

τοῦτο, καὶ ἂν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν φθάσῃ εἰς 500, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχωσι προσέτι 1500 ἀπλοὶ συνδρομηταί, τότε βεβαίως ἡ μηνιαία ἔκδοσις θὰ εἶνε ἐφικτή, Β'. Τὸ τίμημα τῆς ἐτησίας ἐγγραφῆς ἀπλοῦ συνδρομητοῦ ἤδη εἶνε 5 δραχμαί, ἀλλὰ λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν εἰρημένων, θὰ ἐπιτραπῇ ἡμῖν νὰ ὑπολογίζωμεν ἀπὸ τοῦδε τὴν ἑλληνικὴν δραχμὴν ὡς ἰσοῦμένην πρὸς $\frac{1}{2}$ τοῦ χρυσοῦ φράγκου μονίμως. Ἐπομένως τὸ εἰς χρυσὸν τίμημα τῆς ἐτησίας συνδρομῆς ἀντὶ 3 φράγκων, θὰ εἶνε τοῦ λοιποῦ φράγκα 4 (ἦτοι δραχμαί 5). Διὰ τοῦ Β' τούτου μέτρου ἐπίσης βελτιοῦνται κατὰ τι τὰ οικονομικὰ τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ καὶ συνεπῶς ἐπισπεύδεται ἡ μηνιαία ἔκδοσις. Δὲν πρέπει ἐν τῇ συναφείᾳ ταύτῃ νὰ παραλείψωμεν μνείαν τῶν συνδρομητῶν ἐκεῖνων οἵτινες ποθοῦσι διακαῶς τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ καὶ ὁμολογοῦσιν ὅτι σημαντικῶς ἐξ αὐτῆς ὠφελήθησαν καὶ διεπλάσθησαν, οὐχ ἦττον ἅμα ἤκουσαν τὴν μεταβολὴν τῆς ἐκδόσεως ἀπὸ μηνιαίας εἰς τριμηνιαίαν τόσῳ δυσχεροστέθησαν ὥστε παρητήθησαν παντελῶς τῆς συνδρομῆς των. Δὲν εἶνε πολλοὶ εὐτυχῶς οἱ τοιοῦτοι. Εἶνε ὀλιγώτεροι τῶν ἑκατῶν, ἀλλὰ μᾶς ἐκπλήσσει ἡ παραίτησις των διότι προδήλως ἀντιστρατεύεται πρὸς τὸν πόθου των. Τὸ μηνιαῖον τῆς ἐκδόσεως, ὡς γνωρίζουσι, ἐξαρτάται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν καὶ ὄχι ἐξ αὐθαιρέτου τινος θελήσεως. Ἀποχωροῦντες ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν μειοῦσι τὴν ἐλπίδα τῆς μηνιαίας ἐκδόσεως καὶ συνάμα στεροῦνται τὰ τέσσαρα τεύχη τοῦ ἔτους. Τὸ μόνον λογικὸν ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει θὰ ἦτο νὰ ἐπιμείνωσι διατελοῦντες συνδρομηταὶ καὶ μάλιστα προσπαθοῦντες νὰ ἐγγράψωσι καὶ ἄλλους, ἐπισπεύδοντες οὕτω τὸ ἐπ' αὐτοῖς τὴν μηνιαίαν ἔκδοσιν.

Ἡ συζήτησις αὕτη ἐπιβάλλεται ἡμῖν ἐν τῷ τεύχει τούτῳ πρῶτον λόγῳ ἀποκρίσεως πρὸς τοὺς προσηρημένους φίλους, καὶ δεύτερον διότι τὸ προσεχὲς τεῦχος ἐξοφλεῖ τὸ χρέος μας πρὸς τοὺς ἐγγεγραμμένους, οἵτινες ἐλπίζομεν ὅτι θὰ σπεύσωσι νὰ ἀνανεώσωσι τὴν συνδρομὴν των ἅμα τῇ ἐκδόσει τοῦ τεύχους τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἀνακεφαλαιοῦμεν λοιπὸν τὰ εἰρημένα:—

Τοῦ λοιποῦ ἡ ΕΡΕΥΝΑ ἀναγνωρίζει 1) ὑποστηρικτὰς καὶ 2) ἀπλοὺς συνδρομητὰς αὐτῆς. Ὁ τίτλος τοῦ ὑποστηρικτοῦ ἀπονέμεται εἰς τὸν πληρόνοντα δέκα δραχμας (8 φράγκα) κατ' ἔτος. Ἀπλοὺς δὲ συνδρομητῆς εἶνε ὁ πληρόνων πέντε δραχμας (4 φράγκα) κατ' ἔτος. Μόνιμος διατιμῆσις τοῦ φράγκου, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ, δρ. 1, 25.

Ὁ αἰτῶν οἰουδήποτε τῶν δύο ἄνωθι τίτλων γράφει ἡμῖν:—
Κόριε διευθυντὰ τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ,
Ἐμβάζω ὑμῖν δραχμας εἰς (ὑπολογίζων τὸ φράγκον εἰς δραχμ. 1, 25). Παρακαλῶ ἐγγράφατέ με
τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ ἐπὶ ἔτ

Τίμημα ἐγγραφῆς συνδρομητοῦ 5 δραχμαὶ κατ' ἔτος.
Τίμημα ἐγγραφῆς ὑποστηρικτοῦ 10 δραχμαὶ κατ' ἔτος.

Ἰσχυόντων τῶν ὄρων τούτων, ἡ ΕΡΕΥΝΑ θὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐκδίδεται κατὰ μῆνα ἀφ' ἧς ἐγγραφῶσιν ἢ 2500 ἀπλοὶ συνδρομηταὶ (5 δρ., ἦτοι 4 φρ. κατ' ἔτος, ἕκαστος) ἢ 1000 ὑποστηρικταὶ (10 δρ., ἦτοι 8 φρ. κατ' ἔτος, ἕκαστος)

Ἀρξάμενος ἐρεῦνης μὴ παραιτοῦ αὐτῆς. Ἰησοῦς Χριστός.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙ- ΔΕΥΣΕΩΣ.

Ἡ συγκρότησις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συνεδρίου ἐν Ἀθήναις, ἀν μὴ τι ἄλλο, ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ὅτι κατενοήθη ἀπὸ τινος ἢ ἐπείγουσα ἀνάγκη τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν βάσεων τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας. Εἰκοσαετία σχεδὸν παρήλθεν ἀφ' οὔτου πρῶτος ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τοῦ ἔθνους εἰς τὸ ἐπείγον τῆς ἀνάγκης ταύτης, ἰσχυρίζομενος ὅτι τὸ ἐκπαιδευτικόν, ὅπως καὶ ὀλοκληρὸν τὸ κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν σύστημα ἔδει νὰ μεταβληθῆ ἄρδην. Οὐδεὶς ἐπρόσεξεν εἰς τὴν φωνὴν μας ἐκείνην, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς μολαταῦτα ἐγεννήθη ὁ πῶτος ἢ ἀτύλμως καὶ ἀσθενικῶς πειρᾶται νὰ διερμηνεύσῃ τὸ ἐκπαιδευτικὸν συνέδριον. Κατάλληλον ἤδη θεωροῦμεν τὴν στιγμὴν ὅπως δώσωμεν, ἐν ἀδροτάταις γραμμαῖς, σκιαγραφίαν συστήματος ἐκπαιδεύσεως ὅπερ ἐν τῇ πεποιεθῆσει ἡμῶν θὰ ἦτο τὸ μόνον ἰκανὸν νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ γένος εἰς τὴν ὁδὸν ἀφ' ἧς πρὸ αἰώνων ἐξέκλινε, καί, ἐνόσφ δὲν εἶνε πολὺ ἀργά, νὰ προκίση αὐτὸ διὰ τοῦ σθένους ἐκείνου τοῦ ἠθικοῦ ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ μόνου πηγάζει ὁ ὑλικὸς πλοῦτος, ἡ κοινωνικὴ ἁρμονία, καὶ ἡ πολιτικὴ ἰσχὺς. Εἶπον "ἐνόσφ δὲν εἶνε πολὺ ἀργά." Ἴσως ἐὰν ἄλλη μία εἰκοσαετία παρέλθῃ χωρὶς νὰ μελετηθῆ ἢ ἀνὸρθωσις τῆς παιδείας ἐπὶ τῶν γραμμῶν ἃς διατυποῦμεν ὧδε, δὲν θὰ εἶνε πλέον καιρὸς. Πᾶς ἀγαπῶν τὴν πατρίδα του, πᾶς ἐπιποθῶν τὴν εὐημερίαν τῆς Ἀνθρωπότητος, πᾶς προσδοκῶν τὸν θρίαμβον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐλευθερίας, δὲν δύναται ἀλλ' ἢ νὰ ὑποστηρίξῃ λόγῳ καὶ ἔργῳ τὸ ὑποδεικνυόμενον ἐνταῦθα σύστημα προκαλῶν καὶ σκέψεις καὶ δράσεις ἐπὶ τῷ τέλει τῆς βελτιώσεως καὶ ἐγκαίρου ἐφαρμογῆς αὐτοῦ. Μόνον ἐκ τῆς διηνεκοῦς βελτιώσεως τῶν ἐφαρμοσσομένων καὶ ἐκ τῆς ἐγκαίρου ἐφαρμογῆς τῶν βελτιουμένων δύναται, ἐν πάσῃ μὲν σφαίρα ἀνθρωπίνης δράσεως, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἐκπαιδεύσεως, νὰ προκύψῃ ἡ βελτίωσις καὶ τελεσφόρησις τοῦ γένους.

Τὸ ὑπὸ πάντων τὴν σήμερον ἀνομολογούμενον εἶνε ὅτι ἡ παιδεία χρῆζει ριζικῆς ἀναδιοργανώσεως. Ἐὰν τὸ κάτωθι σχέδιον εἶνε τοιοῦτον ὥστε 1) ἡ ριζικὴ αὕτη ἀναδιοργάνωσις νὰ καθίσταται ἐφικτή, 2) νὰ κατορθωθῆ ἡρέμα καὶ εἰρηνικῶς, 3) νὰ ἐφαρμόζεται μὲν βαθμηδόν, ἀλλὰ ν' ἀποφέρῃ ἀποτελέσματα ἄμεσα, 4) νὰ εἶνε τὰ ἀποτελέσματά της μόνιμα, 5) νὰ λειτουργῇ δικαίως καὶ ὑπὲρ πάντων, καὶ τέλος 6) νὰ ἔχῃ τοιαύτην ἐλαστικότητα ὥστε νὰ ἐπιδέχεται εὐρυνσιν, τροποποίησιν καὶ τελειοποίησιν ἐπ' ἀπειρον—ἐὰν λέγω τὸ κάτωθι σχέδιον κέκμηται τὰ προσόντα ταῦτα, τότε βεβαίως εἶνε τὸ ἄριστον πάντων καὶ τὸ χρήζον ἀμέσου πραγματώσεως. Ἰδῶμεν.

Τί ἐστὶ παιδεία; Τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς παιδείας εἶνε τὸ πῶς νὰ διατελώμεν ἄνακτες τῶν

στοχασμῶν μας καὶ τῶν περιστάσεών μας. Τὸ μέγα ἰδεῶδες τῆς παιδείας εἶνε νὰ παράγῃ ἀνθρώπους μὲ ἀξίαν, καὶ εἶνε θεμελιῶδες ἤδη ἀξίωμα τῆς κοινωνιολογίας ὅτι ἐνόσφ δὲν εἶνε πάντες οἱ ἀποτελοῦντες τὴν κοινωνίαν ἀνθρωποὶ μὲ ἀξίαν ἢ κοινωνία νοσεῖ καὶ τὸ ἐκπαιδευτικὸν τῆς σύστημα εἶνε φρούδον. Ἐπεταὶ ἐκ τούτου ὅτι ἐπείγει ἡ ἀνάγκη νὰ θεμελιώσωμεν ἐκπαιδευτικὸν σύστημα ἰκανὸν νὰ καθιστᾷ πᾶν μέλος τῆς πολιτείας πρόσωπον ἀξίας. Σημειωτέον ὅτι ἀνθρωποὶ ἀξίας ἐννοοῦμεν τὸν γνωρίζοντα νὰ εἶνε χρήσιμος ὄχι μόνον εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ κυρίως εἰς τοὺς περὶ ἑαυτὸν καὶ δὴ εἰλικρινῶς καὶ γνησίως χρήσιμος καὶ ἀνευ ἀτομικοῦ ὑπολογισμοῦ. Πότε τις ἔχει τοιαύτην ἀξίαν; Ὄταν κέκτηται ἀναμφισβήτητα κεφάλαια ἀγαθότητος, σθένους, γνώσεως, νοημοσύνης, δεξιότητος καὶ φιλεργίας. Τούτου τεθέντος προκύπτει τὸ συμπέρασμα ὅτι καθήκον τῆς πολιτείας (ἔργον τῆς ὀλομελείας) εἶνε νὰ προνοῇ ὅπως εἰ δυνατόν πάντες ἀποκτήσωσι τὰ εἰρημένα ἀναμφισβήτητα κεφάλαια. Ὁ μόνος δὲ τρόπος προνοήσεως περὶ τούτου εἶνε τὸ νὰ θεσπίσῃ ὅτι πᾶν παιδίον ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας του δέον νὰ εὐμοιρῆ πασῶν τῶν καταλλήλων συνθηκῶν καὶ εὐκαιριῶν ὅπως διανύσῃ περίοδον ἀνενοχλήτου διαπλάσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν σωματικῶν, ἠθικῶν, διανοητικῶν, πνευματικῶν καὶ βιοτεχνικῶν λειτουργιῶν του. Ἡ περίοδος αὕτη ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους δέον νὰ διαρκῆ μέχρι πλήρους τελεσφορότητος καὶ καρποφορήσεως ἦτοι περὶ τὰ δεκαεπτὰ ἔτη. Ἐπομένως ἐν πάσῃ πόλει καὶ πολίχνῃ ἀπαιτοῦνται σχολεῖα, ἀρρένων ὁμοῦ καὶ θηλέων, ἀπὸ τοῦ τετάρτου μέχρι τοῦ ἐβδόμου ἔτους τῆς ἡλικίας των. Τὰ σχολεῖα ταῦτα δέον νὰ εἶνε πολυάριθμα καὶ νὰ κείνται ἐγγύτατα τῶν ἐστιῶν τῶν παιδῶν, ἕκαστον δὲ σχολεῖον νὰ μὴ δέχεται πλέον τῶν ἑκατὸν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν. Τὰ κτίρια δέον νὰ εἶνε ἰσχυρὰ καὶ ὠραῖα, φαιδρὰ καὶ εὐάερα, καὶ νὰ περιβάλλωνται ὑπὸ ἐκτενῶν αὐλῶν καὶ αἰθουσῶν προωρισμένων διὰ παιδιᾶς. Δύο κολυμβητήρια καὶ ἐν ἀθλητήριον πρὸς χρῆσιν τῶν παιδῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων δέον νὰ ὑπάρχωσιν ἐν ἑκάστῳ σχολεῖῳ. Τὰ μικρὰ ἀγαπῶσι τὸ ὕδωρ καὶ εὐκολώτερον μαθαίνουσι νὰ κολυμβῶσι παρὰ νὰ περιπατῶσιν, ἀρκεῖ νὰ διδάσκωνται προσηκόντως. Ἐπειτα ἐν ἡμερήσιον βάπτισμα εἰς τὸ ψυχρὸν ὕδωρ εὐθὺς ἀπὸ τῆς μικροτάτης ἡλικίας ταύτης εἶνε ἀνεκτίμητον στήριγμα τῆς ὑγείας καὶ τῆς καθαριότητος καὶ δέον νὰ καταστῇ πρῶτιστον μέλημα τῆς σχολικῆς πειθαρχίας. Φθάνουν, ὑποθέτομεν, εἰς τὸ σχολεῖον τὰς ὀκτὼ τὸ πρῶτὸ ἄρρενα καὶ κοράσια διὰ χωριστῶν εισόδων. Εἰσέρχονται εἰς ἕνα προθάλαμον, ἐκδύονται καὶ αὐθωρεὶ ρίπτονται εἰς τὸ κολυμβητήριον ἔνθα παραμένουσι δεκαπέντε λεπτά. Εἶτα διὰ τῆς ἀντίπεραν πύλης εἰσέρχονται εἰς αἰθουσαν ὅπου ἐνδύονται τὴν ὁμοιόμορφον τοῦ

σχολείου ἀμφίεσιν. Σπουδαίον στοιχείον εἶνε τὸ ὁμοιόμορφον τῆς ἀμφίεσεως ὡς ἐπίσης τὸ ἐκλεκτὸν τῆς ποιότητος καὶ τὸ κομψὸν τῆς κατασκευῆς. Ὁ τριπλοῦς οὗτος χαρακτήρ τῆς ἀμφίεσεως εἶνε μεγάλης παιδαγωγικῆς σημασίας. Ἐμπνέει τὴν ἰδέαν τῆς ἰσοπεδώσεως καὶ δὴ τῆς ἐφ' ὑψηλοῦ ἰσοπεδώσεως. Ἐκτὸς τοῦ σχολείου ἠμπορεῖ τὰ παιδιά νὰ ἀνήκωσιν εἰς διαφόρους βαθμίδας οἰκονομικῆς θέσεως καὶ κοινωνικῆς περιωπῆς. Ἄλλ' ἐντὸς ὁμοῦ τοῦ σχολείου, μετὰ τὸ λουτρόν καὶ τὴν ἀμφίεσιν, ἀνήκουσιν ὅλα εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον. Πᾶν παιδίον ἔχει ἔμφυτον τὸν πόθον νὰ διακρίνεται. Ἐὰν αὐτὸς ὁ πόθος θεραπεύεται διὰ διακρίσεως περὶ τὴν ἀμφίεσιν, διακεντῶνται αἱ χθαμαλαὶ τάσεις τοῦ χαρακτήρος, ἐνῶ ἀποκλειόμενον αὐτοῦ τοῦ πεδίου τῆς διακρίσεως χάρις εἰς τὸ ὁμοιόμορφον καὶ τὸ ὡραῖον τῆς ἀμφίεσεως, κατ' ἀνάγκην θὰ διακεντηθῶσιν αἱ εὐγενέστεραι τάσεις διότι ὡς πεδίου διακρίσεως θὰ ἀνοιχθῆ βλέψις τις ἠθικῆ ἢ διανοητικῆ, καὶ ὅχι πλέον βλέψις φορεμάτων. Μετὰ τὸ λουτρόν, σωμασκία (βάδισμα καὶ στρατιωτικὰ γυμνάσια) ἐπὶ δεκαπέντε λεπτά. Μετὰ τοῦτο τὰ παιδιά παρακάθηνται εἰς ἐλαφρὸν πρόγευμα. Εἶτα παρατασσόμενα εἰς γραμμὴν ψάλλουσι ἀπλοῦν τι ᾄσμα καὶ ἀπαγγέλλουσι βραχεῖαν δέξιν. Τὰ ἑκατὸν παιδιά ταξινομοῦνται εἰς τέσσαρας οὐλαμοὺς ἑκάστου τῶν ὁποίων προίσταται εἰς διδάσκαλος ἢ μία διδασκάλισσα. Τὰ ἔχοντα μεγαλητέραν ἡλικίαν βοηθοῦσι τὰ ἄλλα νὰ ἐνδύωνται καὶ τὰ ἐπιβλέπουσιν εἰς τὰ λουτρά καὶ εἰς τὰς διασκεδάσεις των. Ἡ ἰδέα τῆς χορηγίας ἐνδυμάτων καὶ τροφῆς ἐγένετο ἤδη ἀσπαστὴ πανταχοῦ, ἀλλ' ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ, Ἀγγλίᾳ, καὶ Σουηδίᾳ. Μόνον διεξάγεται ἀτελῶς ἀκόμη καὶ ἐπικρατεῖ ἢ πλάνη ὅτι τὰ τέκνα τῶν ἀπόρων δικαιοῦνται μᾶλλον εἰς τροφήν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἄποροι οὗτοι εἶνε γονεῖς ὀκνηροὶ καὶ φίλαντοι παραμελοῦντες τὰ τέκνα των. Διὰ τῆς πλάνης ὅθεν ταύτης βραβεύεται ἡ ὀκνηρία καὶ ἡ φιλαυτία. Ἄλλ' ὅταν ἡ τροφή καὶ ἡ ἐνδυμασία παρέχωνται εἰς πάντα τὰ παιδιά ἀνεξαιρέτως ἐν ὀνόματι παιδαγωγικῆς ἀρχῆς καὶ νόμου τοῦ κράτους, παρέχεται δὲ ὡς οἶον τε ἀρίστη, τότε ὅλοι εὐεργετοῦνται καὶ ὅλοι αἴρονται. Ἐπὶ ἔποψιν δαπάνης πολὺ ὀλιγώτερον στοιχίζει εἰς τὸ ἔθνος νὰ παρέχῃ τροφήν εἰς ἑκατὸν παιδιά ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένα παρὰ διεσπαρμένα εἰς πενήκοντα διαφόρους ἐστίας. Ἐπειτα μέγιστα εἶνε τὰ πλεονεκτήματα τοῦ κοινῆ τρώγειν. Ὅχι μόνον ἡ ὑγεία καλλιεργεῖται ὡς ἐκ τῆς καλητέρας ποιότητος τῶν φαγητῶν, ἀλλὰ καὶ ἔξεις καλαὶ ἀποκτῶνται, γεννῶνται δὲ ὀρμέμφυτα ἀλληλοβοηθείας, ἀβρότητας καὶ ἀλτρονισμοῦ παρὰ κοινῆν τράπεζαν τελεσφορώτερον ἢ ἐν οἰαδήποτε εὐκαιρίᾳ ἄλλῃ. Οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκάλισσαι καὶ τὰ μείζονος ἡλικίας παιδιά δέον νὰ προεδρεύωσι τῆς τραπέζης καὶ νὰ εἶνε ὑπογραμμοὶ ἀβρόφροσύ-

νης καὶ εὐκοσμίας, φαιδρότητος καὶ γλυκύτητος. Δὲν ὑπάρχει καλητέρα τῆς τραπέζης εὐκαιρία πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν πολυτίμων ὀρμεμφύτων τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς ἰσότητος.

Τὰς 12 παρατίθεται γεῦμα δαψιλές, ποικίλον καὶ καλῶς παρεσκευασμένον.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν διδασκαλίαν, ἡ διέπουσα ἀρχὴ αὐτῆς δέον νὰ εἶνε τὸ πῶς 1) νὰ ἀναπτυχθῆ τὸ σῶμα 2) νὰ γυμνασθῆ ὁ νοῦς εἰς τὸ διαλογίζεσθαι καὶ ἐρευνᾶν καὶ 3) νὰ διαπλασθῶσιν αἱ ἠθικαὶ λειτουργίαι. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ διδασκαλία τῶν στοιχειωδῶν τούτων σχολείων θὰ περιστρέφεται εἰς τὸ ἐνσταλλάξαι εἰς τὰς τρυφεράς ψυχὰς τῶν τέκνων ἀγάπην πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀκεραιότητα καὶ τὸν ὑπὲρ τοῦ δικαίου ζῆλον. Εἶνε ὁμοῦ οὐσιώδες ὅπως ἐπὶ τινὰς ὥρας τῆς ἡμέρας τὰ παιδιά ἀφίενται εἰς ἑαυτά, ἐλεύθερα νὰ ἀσχολῶνται ὅπως εὐαρεστοῦνται, κατὰ δὲ τὰς ὥρας ταύτας οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκάλισσαι νὰ παρακολουθῶσι, παρατηρῶσι καὶ σημειῶσιν ἐπιμελῶς τὰς τάσεις τῶν μικρῶν καὶ τὰς ἔξεις των. Δύο ἐκ τῶν τεσσάρων διδασκόντων προσώπων δέον νὰ γνωρίζωσιν ἐντελῶς δύο ξένας γλώσσας, προτιμώτερον τὴν γερμανικὴν, ἢ ἀγγλικὴν, καὶ τὴν γαλλικὴν. Τὰ προστάγματα εἰς τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια δέον νὰ δίδωνται εἰς τρεῖς γλώσσας ἐκ περιτροπῆς καὶ νὰ διδάσκωνται τὰ παιδιά ὅλα νὰ ψάλλωσιν ᾄσματα γερμανικά, ἢ ἀγγλικά, καὶ γαλλικά. Οὕτω θ' ἀποκτήσωσι τῆς γλώσσης τὴν γνησίαν προφορὰν καὶ φυσικότητα, ἣν οὐδέποτε δύνανται νὰ ἀποκτήσωσιν ἐν ὀρίμῃ ἡλικίᾳ. Τὸ πρόγραμμα οὕτω διὰ τὰ στοιχειώδη σχολεῖα εἶνε εὐρύτατον καὶ σπουδαιότατον Ἐχομεν ἐντὸς τριῶν σχολικῶν ἐτῶν προσῆκον βάδισμα καὶ κολύμβημα, νοήμονα χρῆσιν ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν, καὶ ἱκανὴν οἰκειότητα μὲ ξένας γλώσσας. Τὸ σχολεῖον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν δέον νὰ εἶνε τερπνὸν καὶ γοητεῦον νὰ ἔχῃ δὲ διαμερίσματα προωρισμένα ὡς δωμάτια ὑπνου διὰ τὰ παιδιά ἐκεῖνα ἅτινα ἐν ταῖς οἰκογενεαῖς των δὲν ἔχουν κατ'ἀλληλα ἡ ὑγιῆ δωμάτια, καὶ ὧν οἱ γονεῖς εἶνε ράθυμοι καὶ ἡκιστα ἀξιόζηλοι περὶ τὰς ἔξεις των. Ἴνα δὲ μὴ ἐγκολάπτεται δνειδος εἰς τὰ κοιμώμενα ἐν τοῖς σχολείοις παιδιά, νὰ προνοηθῆ τρόπος δυνάμει τοῦ ὁποῦο νὰ τοῖς ἀποδίδεται ἐλαφρῶς μείζων τιμὴ διὰ τοῦτο, νὰ θεωρῶνται τρόπον τινὰ προνομιακῶς ἐσωτερικά, δηλαδὴ ἀπολαύοντά τι ὅπερ καὶ τὰ ἐξωτερικά θὰ ἠῦχοντο νὰ ἀπολαύσωσι.

Διὰ τῆς τοιαύτης βάσεως τῆς στοιχειώδους παιδείας θὰ γίνῃ μέγα βῆμα ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναγενέσεως καὶ θὰ τεθῆ ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος πρὸς οἰκοδομὴν ἰσχυροῦ, ἀγνοῦ καὶ νουνεχοῦς, τουτέστι μεγάλου ἔθνους, ἔστω καὶ ἂν αἱ ἀπαίτούμεναι δαπάναι θὰ ἔδει νὰ καλυφθῶσι διὰ φορολογίας, καὶ ὅχι διὰ τῶν ἐθελουσίων προσφορῶν τῶν πλουσίων μας.

(Δύο προσεχῆ ἔθρα θὰ διαλάβωσι περὶ τῆς μέσας καὶ τῆς ἀνωτέρας παιδείας.)

Ο ΡΟΥΣΚΙΝ ΠΕΡΙ ΠΛΟΥΤΟΥ.

(Ἴδε ΕΡΕΥΝΑΝ τοῦ Ἀπριλίου.)

Εἶνε εὐκόλον νὰ φαντασθῆ τις ἐνθουσιώδη στοργὴν στρατιωτῶν πρὸς τὸν συνταγματάρχην των. Ἄλλὰ δὲν εἶνε τόσῳ εὐκόλον νὰ φαντασθῆ τις ἐνθουσιώδη στοργὴν βαμβακοῦφαντῶν πρὸς τὸν ἰδιοκτῆτην τοῦ ὑφαντηρίου. Ἐννοεῖ τις αἰσθήματα ἀγάπης, αὐτοθυσίας καὶ ἀφοσιώσεως ληστῶν πρὸς τὸν ἀρχιληστήν, ἀλλ' ἐργατῶν στοργὴ πρὸς κερδοσκοπὸν ἰθύντορα εἶνε σχεδὸν ἀκατανόητος. Εἰς ὑπηρέτης, ὑπάλληλος, ἢ στρατιώτης συμφωνεῖ νὰ παρέχῃ τὴν ἐκδουλεύσειν του ἐπὶ ὠρισμένῳ μισθῷ ἐπὶ ὠρισμένῳ χρόνῳ. Εἰς ἐργάτης ὁμοῦ συμφωνεῖ ἐπὶ μισθῷ ἐξαρτωμένῳ ἀπὸ τὴν ζήτησιν τῆς ἐργασίας καὶ ἐπὶ τῷ κινδύνῳ νὰ παυθῆ συνεπεῖα τῶν περιπετειῶν τοῦ ἐμπορίου. Μὴ χωροῦσης ὄθεν στοργῆς ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δύο τιμὰ εἰσὶν ἐρευνητέα. Α'—Κατὰ πόσον δύναται νὰ κατορθωθῆ προσδιορισμὸς ἀμοιβῆς τοιαύτης ὥστε νὰ μὴ ἐξαρτῶνται τὰ ἡμερομίσθια ἀπὸ τὴν ζήτησιν τῆς ἐργασίας. Β'—Κατὰ πόσον δύναται ὠρισμένος ἀριθμὸς ἐργατῶν νὰ χρησιμοποιοθῆ καὶ διατηρηθῆ μὲ ὠρισμένον ἡμερομίσθιον (οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ κατάστασις τῆς ἀγορᾶς) οὕτως ὥστε πάντες οἱ οὕτω χρησιμοποιούμενοι καὶ διατηρούμενοι ἐργάται νὰ ἔχωσι μόνιμον συμφέρον ἐν ταῖς ἐργασίαις τοῦ καταστηματοάρχου, ἀκριβῶς ὡς οἱ ὑπηρεταὶ ἐν παλαιαῖς οἰκογενείαις, ἢ οἱ στρατιῶται ἐκλεκτοῦ συντάγματος.* Καὶ ὅσον ἀφορᾶ τὸ Α'. Εἶνε λίαν περίεργος ἢ πλάνη τῆς ἐπικρατούσης πολιτικῆς οικονομίας ἣτις ἀρνείται ὅτι τὰ ἡμερομίσθια δύναται νὰ καθορισθῶσι κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον, ἀφοῦ γνωρίζομεν ὅτι πάσης σπουδαίας ἐκδουλεύσεως ὁ μισθὸς καθορίζεται ἀκριβῶς οὕτω ἐν τῇ πράξει. Τοῦ κυβερνήτου, τοῦ ἱεράρχου, τοῦ στρατηγοῦ, τοῦ ἱατροῦ, τοῦ δικηγόρου, ἢ ἀμοιβῆ καθορίζεται ἀνεξαρτήτως ζητήσεως. Ἀκόμη καὶ προκειμένου περὶ ἀμάξης ἐν ὥρᾳ βροχῆς, φέρ' εἰπεῖν, δὲν τρέχομεν νὰ εὕρωμεν τὸν ἡμαξηλάτην ἐκεῖνον ὅστις δέχεται ἔστω καὶ τὸ ἡμισυ τῆς συνήθους τιμῆς. Ἀναμφιβόλως ὑπὸ μίαν ἔννοιαν ἢ τιμὴ τῆς ἐργασίας καθορίζεται πάντοτε ὑπὸ τῆς ζητήσεως. Ἡ τιμὴ, φέρ' εἰπεῖν, ἐλαττοῦται ἐπὶ τέλους ἂν προηγήθῃ ζήτησις ἐφ' ἱκανὸν χρόνον. Ἄλλὰ προκειμένου περὶ ἐμπράκτου καὶ ἀμέσου ἐκδουλεύσεως, τὸ μέτρον δι' οὗ μετράται ἢ καλὴ ἐργασία—καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἄλλη εἰμὴ καλὴ ἐργασία—εἶνε ἀναλλοίωτον.

—Ἀναλλοίωτον! Καὶ τὴν κακὴν ἐργασίαν λοιπὸν νὰ πληρῶνωμεν ὅσω καὶ τὴν καλὴν;

—Ναί. Διὰ τὴν γνώμην ἱατροῦ πληρῶνεις τὸ

αὐτὸ πάντοτε εἴτε εἶνε καλὴ εἴτε κακὴ. Διὰ τὴν διδασχὴν ἐνὸς ἱεροκήρυκος ἐπίσης, χωρὶς νὰ σκέπτεσαι ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκδουλεύσεως ἐνὸς ἱατροῦ ἢ ἐνὸς ἱεροκήρυκος εἶνε πολὺ σπουδαιότερον παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκδουλεύσεως ἐνὸς κτίστου ἢ ἐνὸς ξυλουργοῦ ὦν τὴν κακὴν ἐργασίαν θέλεις νὰ πληρώσῃς ὀλιγότερον παρὰ τὴν καλὴν. Καὶ τὰ μὲν ἀποτελέσματα τῆς ἐκδουλεύσεως ἐκείνων ἀφορῶσι πολῦτιμον μέρος τοῦ εἶναι σου, τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῆς ἐκδουλεύσεως τούτων εἶνε δευτερεύοντα.

—Ναί, ἀλλὰ ἐκλέγω τὸν καλὸν ἱατρὸν καὶ τὸν καλὸν ἱεροκήρυκα.

—Ἄριστα· λοιπὸν ἐκλεγε καὶ τὸν καλὸν κτίστην, καὶ τὸν καλὸν ξυλουργόν. Ἀληθῶς αὐτὸ εἶνε προσήκουσα ἀμοιβὴ παντὸς προσφέροντος καλὴν ἐργασίαν· τὸ νὰ ἐκλέγεται καὶ προτιμᾶται. Τὸ ὀρθὸν λοιπὸν καὶ φυσικὸν σύστημα συνίσταται εἰς τοῦτο· εἰς τὸ νὰ εἶνε ὠρισμένη ἢ πληρωμὴ καὶ εἰς τὸ νὰ χρησιμοποιεῖται μόνον ὁ καλὸς ἐργάτης, ν' ἀφίεται δ' ἐντελῶς ἀχρησιμοποίητος ὁ κακός. Τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα εἶνε ψευδές, παρὰ φύσιν καὶ καταστρεπτικόν, διότι ἐπιτρέπει ὥστε ὁ κακὸς ἐργάτης νὰ προσφέρῃ τὴν ἐργασίαν του εἰς τὸ ἡμισυ τῆς τιμῆς τῆς, ἐξ οὗ ἢ ὑποσκελίζει τὸν καλὸν ἐργάτην ἢ τὸν ἀναγκάζει διὰ συναγωνισμοῦ νὰ δεχθῆ πληρωμὴν ἀνεπαρκῆ. Ἰσότης λοιπὸν ἡμερομισθίων ἀφ' ἐνὸς καὶ μόνιμος ἀριθμὸς ἐργατῶν ἀφ' ἐτέρου—μόνιμος οἰαδήποτε συμπίπτει νὰ εἶνε ἢ ζήτησις τοῦ παραγομένου ἐμπορεύματος. Πᾶν ζωντανὸν ἔθνος ἔχει ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν δυσκολίαν ταύτην ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς αὐτοῦ ἐργασίαις, τὴν συνισταμένην δηλαδὴ εἰς τὰς αἰφνηδίας καὶ εὐρείας διακυμάνσεις τῆς ζητήσεως. Ἄλλ' αὕτη εἶνε ἡ μόνη οὐσιώδης δυσκολία καὶ δύναται νὰ ἀρθῆ ἅμα ὁ κόσμος τῆς ἐργασίας ἀναδιοργανωθῆ ἐπὶ βάσεων δικαιοσύνης ὃ ἐστὶν ἅμα μεταμορφωθῆ ἄρδην. Τὸ δίλημμα εἶνε νὰ ἐκλέξωμεν δυοῖν θάτερον ἢ μεταβολὴν τοῦ κόσμου τῆς ἐργασίας ἄρδην, ἢ βεβαίαν καὶ ταχυτάτην ἐθνικὴν καταστροφὴν. Ποῖον ἐκ τῶν δύο προτιμᾶς;

—Ἀλλὰ συνεπάγεται τόσας δυσκολίας καὶ τόσας ἀκάνθας ἢ ἄρδην μεταβολὴν τοῦ βιομηχανικοῦ συστήματος.

—Ἐνθυμοῦ ὅτι δὲν εἶνε πάντοτε τὰ μὴ συνεπαγόμενα δυσκολίας καὶ ἀκάνθας ἅτινα ἐπειγόντως χρῆζουσι μεταμορφώσεως.

Ἄλλ' ἢ φιλοκέρδεια τῶν ἐργοστασιαρχῶν ἀφ' ἐνός, καὶ ἢ νωχέλεια τῶν ἐργατῶν ἀφ' ἐτέρου, ματαιοῦσι πᾶσαν προσπάθειαν καὶ σχεδὸν ἐπιβάλλουσι τὴν ἐκλογὴν τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ διλήμματος.

Πρὶν ὁμοῦ παραδοθῶμεν εἰς τὸ ἀναπόφευκτον τῆς ἐθνικῆς καταστροφῆς, ἀξίζει βεβαίως νὰ ἀντιδράσωμεν ἀντὶ πάσης θυσίας εἰς τὴν φιλοκέρδειαν τῶν μὲν καὶ εἰς τὴν νωχέλειαν τῶν δέ. Ἀμφότεροι οἱ πειρασμοὶ οὗτοι, ὁ πειρασμὸς τοῦ

* Ἀφῶτον ὁ Ρούσκιν διετύπωσε τὴν ἰδίαν ταύτην, προέκυψαν ἐν Ἀγγλίᾳ οὐκ ὀλίγα ἐργοστάσια ἐφαρμόσαντα ἐπιτυχῶς τὴν ὑποδεικνυμένην ἀρχὴν· πάντα δὲ εὐδοκίμοισι θαυμασίως, καὶ δύναμαι δυναμαστὶ νὰ ἀναφέρω τὸ σαπωνοποιεῖον Sunlight, τὸ σοκολατοποιεῖον Cadbury καὶ πολλὰ ὑφασματοποιεῖα.

κέρδους, καὶ ὁ πειρασμὸς τῆς ῥαστώνης εἶνε ζητήματα τοῦ ἐργοστασιάρχου διότι ὁ ἔρως του πρὸς τὸ κέρδος τίκτει τὴν ἀβελτερίαν καὶ τὴν ἀβουλίαν τῶν ἐργατῶν του. Ὁ ἐργοστασιάρχης ἠδύνατο νὰ κανονίσῃ τὰς ἐργασίας του οὕτως, ὥστε νὰ μὴ ἐνδίδῃ εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ κέρδους. Ταῦτο-χρόνως θὰ ἐπηκολούθει τοῦτο ὅτι θὰ ἔπειθε τοὺς ἐργάτας του νὰ δεχθῶσι μικρότερα ἡμερομίσθια ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς μονιμότητος, καὶ ἕτερα συνέπεια θὰ ἦτο αὕτη ὅτι συντελῶν εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ βιομηχανικοῦ συστήματος θὰ ἀπεσῶβει τὴν ἔθνικὴν καταστροφὴν. Ἄλλ' ἄραγε εἶνε ἴδιον ἐμπόρου νὰ εἶνε τόσῳ ἀφιλαυτος καὶ τόσῳ ἀκέραιος ὥστε νὰ λάβῃ ποσῶς ὑπ' ὄψει τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους; Δὲν εἶνε ἄραγε ἀποδεδειγμένον πλέον ὅτι ὁ ἔμπορος, ὁ ἐργοστασιάρχης, πρῶτον καὶ κύριον μέλημα αὐτοῦ θεωρεῖ τὸ κέρδος; Ἐρευνήσωμεν. Ἀξιοσημείωτον φαινόμενον εἶνε ὅτι ἡ κοινὴ ὁμολογία τῶν ἀνθρώπων ἐν πάσῃ ἐποχῇ ἀπέδωκε τιμὴν εἰς τὸ ἔργον τοῦ στρατιώτου καὶ ὄχι εἰς τὸ τοῦ ἐμπόρου. Τὸ φαινόμενον εἶνε ἀξιοσημείωτον διότι ὁ δεδομένος ἐρευνητὴς δὲν ἀνακαλύπτει λόγον τινὰ οὗ ἕνεκα ὃν φιλειρηνικὸν καὶ ἔλλογον ὡς ὁ ἔμπορος, ἀσχολούμενος εἰς τὸ ἀθῶον ἔργον τοῦ πωλεῖν καὶ ἀγοράζειν τυγχάνει τόσῳ ὀλίγης τιμῆς, ἐνῶ ὃν μισειρηνικὸν καὶ πολλάκις παράλογον ὡς ὁ στρατιώτης ἀσχολούμενος εἰς τὸ ἔργον τοῦ σφάζειν τυγχάνει τόσῳ μεγάλης τιμῆς. Ἐν τούτοις ὑπάρχει λόγος. Κατ' οὐσίαν τὸ ἔργον τοῦ στρατιώτου δὲν εἶνε τὸ σφάζειν, ἀλλὰ τὸ σφάζεσθαι. Ὁ κόσμος δὲ σχεδὸν ἀπ' ἐνστίκτου τιμᾷ αὐτὸν διὰ τοῦτο ἀκριβῶς διότι τὸν ὑποθέτει ἥρωα ἔτοιμον ἐν πάσῃ στιγμῇ νὰ χύσῃ τὸ αἷμα του ὑπὲρ τοῦ συνόλου. Πᾶσαν ἄλλην ἀτέλειαν ἢ καὶ κακίαν ὁ κόσμος συγχωρεῖ εἰς τὸν στρατιώτην, ἀρκεῖ ὅτι τὸν βλέπει ἀποφασισμένον ἐν δεδομένη στιγμῇ νὰ στρέψῃ τὰ νῶτα πρὸς ὅλας τὰς ἡδονὰς καὶ πρὸς ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ θνοῖν θάτερον, ἢ τὸ καθήκον ἢ τὸν θάνατον. Ὁ κόσμος ἐπίσης τιμᾷ ἐξόχως τὸ ἐπάγγελμα τοῦ νομομαθοῦς καὶ τὸ τοῦ ἱατροῦ, καὶ ἐνταῦθα πάλιν βᾶσις τοῦ αἰσθήματος τούτου εἶνε ἡ ἰδέα τῆς αὐτοθυσίας. Αἰσθανόμεθα πάντες ὅτι εἰς μέγας καὶ πεφωτισμένους δικηγόρους καταλαμβάνων τὴν ἔδραν δικαστοῦ θὰ προτιμήσῃ πρὸ πάσης ἄλλης βλέψεως νὰ δικάσῃ δικαίως. Ὁ κόσμος πιστεύει καὶ ἀγαπᾷ νὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ δικαστὴς εἶνε ἀφοσιωμένος ἐραστὴς τῆς Δικαιοσύνης. Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὑποπτευθῶμεν ὅτι δυνατόν νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς δωροδοκίας, ὅσῳ μέγας καὶ ἂν εἶνε ὁ νοῦς του, ὅσῳ ἀδρὰ καὶ εὐρεία ἡ μάθησίς του, ἀποβάλλομεν διὰ μιᾶς πάντα πρὸς αὐτὸν σεβασμὸν. Ἀπόλυτος καὶ ἄνευ ὄρων ἀφοσίωσις εἰς τὴν Δικαιοσύνην· αὐτὸ εἶνε τὸ ἰνδαλμὰ μας καὶ δὲν δεχόμεθα ἐλάττωσιν αὐτοῦ οὔτε κατὰ μίαν κεραλίαν. Πρέπει νὰ εἶνε ἀμείωτος ἢ ἀφοσίωσις ἵνα ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ὑπάρξῃ σέβας πρὸς

δικαστὴν, καὶ ἐν συνόλῳ παραδεχόμεθα ὅτι τοιοῦτος εἶνε ὁ δεδομένος δικαστὴς. Θέτει τὸ δίκαιον ὑπεράνω τοῦ προσωπικοῦ του συμφέροντος, καὶ αὕτη ἡ ἰδέα μᾶς γοητεύει. Ἐπι ἐναργεστέρῃ εἶνε ἡ πηγὴ τοῦ σεβασμοῦ ὃν ἀπ' ἐνστίκτου τρέφομεν πρὸς τὸν ἱατρὸν. Εἶνε ἀδύνατον νὰ σεβασθῶμεν ἱατρὸν, ὅσῳδῆποτε θαυμάσιον, ὅσῳδῆποτε μεγαλοφυᾶ, μόλις ὑποπτεύσωμεν ὅτι ἴσως πειραματίζεται ἐπὶ τῶν πελατῶν του, ἢ ὅτι κινούμενος ἐξ οἰουδῆποτε συμφέροντος ἢ ἐνδιαφέροντος εἶνε ἱκανὸς νὰ προσθέσῃ δηλητήριον εἰς τὰς συνταγὰς του. Ἐναργεστάτῃ δὲ πασῶν ἡ πηγὴ τοῦ σεβασμοῦ μας καθίσταται προκειμένου περὶ ἱερέως. Ἀπὸ τὸν ἱατρὸν ἀπαιτοῦμεν ἐπιστημοσύνην, καὶ ἀπὸ τὸν δικηγόρον ὀξυδέρκειαν καὶ λόγῳ τοιοῦτου ὄρου τοῖς ἀποδίδομεν τιμὴν, συγχωροῦμεν δὲ αὐτοῖς πᾶσαν τυχὸν ἔλλειψιν καλωσύνης, ἀλλὰ δὲν συγχωροῦμεν ἀγαθὸν δικηγόρον στερούμενον μεγάλης ἀγχινοίας, οὔτε ἀγαθὸν ἱατρὸν στερούμενον μεγάλης ἐπιστημονικῆς δυνάμεως. Προκειμένου περὶ ἱερέως, τὸ ἀντίστροφον συμβαίνει. Εἰς αὐτὸν συγχωροῦμεν ἀτέλειαν ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, ἀλλ' ἡ τιμὴ ἢ ἀποδιδόμενη εἰς αὐτὸν βασίζεται ὑποκλειστικῶς ἐπὶ τοῦ ὄρου τῆς καλωσύνης, καὶ γοητευόμεθα ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι ἐξέλεξε τὴν ἀτραπὸν τῆς ἀγαθότητος, τῆς ἀφιλαυτίας καὶ τῆς κοινωφελείας. Ἐὰν ἔχῃ δὲ καὶ ἀδρὰν μάθησιν προσέτι εὐχαριστούμεθα, ἀλλὰ τὸ πρὸς αὐτὸν σέβας ἡμῶν δὲν ἀπορρέει ἐκ ταύτης. Ἐλθωμεν ἤδη εἰς τὸν ἔμπορον· διατί δὲν γοητευόμεθα ὑπὸ τῆς εἰκόνας τοῦ ἐπαγγέλματός του; Ἡ ἀναλογία ἐπιβάλλει νὰ ἀποφανθῶμεν ὅτι τοῦτο συμβαίνει διὰ παρόμοιον λόγον. Τὸν στρατιώτην, τὸν δικηγόρον, τὸν ἱατρὸν καὶ τὸν ἱερέα τοὺς τιμῶμεν διότι τοὺς ὑποθέτομεν ἥρωας· τὸν ἔμπορον ἀρνούμεθα νὰ τὸν τιμήσωμεν διότι τὸν ὑποθέτομεν ἀντιποδα τοῦ ἥρωισμοῦ. Ἐσχηματίσαμεν μίαν γνώμην περὶ αὐτοῦ ὅτι πᾶσα δρᾶσις του ἀφορᾷ τὸ βαλάντιόν του. Παραδεχόμεθα ὅτι τὸ ἔργον του εἶνε χρήσιμον εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ διακρίνομεν ἐν προσωπικὸν ἐλατήριον· αὐτὸ δὲν μᾶς γοητεύει. Κηρύττομεν μὲν ὡς ὀρθὸν καὶ πρέπον ὁ μὲν ἀγοράζων νὰ προσφέρῃ ὅσῳ τὸ δυνατόν ὀλιγωτέραν τιμὴν, ὁ δὲ πωλῶν νὰ ἐπιτυγχάνῃ ὅσῳ τὸ δυνατόν μεγαλειτέραν ἔστω καὶ δακτυλογικῶς, ἀλλὰ μολοντοῦτο τὸν ἄνθρωπον ὅστις θέτει ὡς ἔμπορος εἰς ἐφαρμογὴν τὸ κήρυγμά μας, ἐνδομύχως τὸν καταδικάζομεν καὶ τὸν σφραγίζομεν ὡς ὃν κατωτέρας περιωπῆς. Ἡ τοιαύτη ὁμῶς στάσις μας πρὸς τὸν ἔμπορον δὲν δύναται νὰ διαρκέσῃ ἅμα ἀνακαλύψωμεν τὰς σῶας ἀρχὰς τῆς ἐμπορείας. Ἡ ἀπ' ἐνστίκτου ἐχθρικὴ στάσις μας πρὸς τὴν ἰδιοτέλειαν βεβαίως δὲν μέλλει ποτε νὰ παύσῃ, ἀλλὰ μέλλει νὰ ἀνακαλύψωμεν ὅτι ἡ ἐμπορεία δὲν εἶνε τόσῳ ὀλοτελῶς συνδεδεμένη πρὸς τὴν ἰδιοτέλειαν, ὅτι τὸ ἔργον ὅπερ σήμερον καλοῦμεν ἐμ-

πορείαν δὲν εἶνε ποσῶς ἡ γνησία ἐμπορεία, ἀλλ' εἶνε αὐτόχρομα καπηλεία καὶ φενάκη, καὶ ὅτι ὁ ἀληθὴς ἐμπορος εἶνε πρῶγματι ὁ ἀντίπους τοῦ ἐμπόρου ὃν διέπλασεν ἡ ἐπικρατοῦσα πολιτικὴ οἰκονομία. Μέλλει νὰ ἀνακαλύψωμεν ὅτι προϊόντος τοῦ ἀνθρωπισμοῦ πᾶς ἔμφρων καὶ χρηστὸς πολίτης θὰ κρίνη καθήκον του νὰ ἀσχολῆται εἰς εἶδος τι γνησίας ἐμπορείας μᾶλλον παρά εἰς εἶδος τι φλυαρίας, ἢ σφαγῆς, καὶ ὅτι ἡ γνησία ἐμπορεία ὄχι ὀλιγώτερον τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὄχι ὀλιγώτερον τοῦ σταδίου τῆς διδασχῆς ἔχει τοὺς ἥρωισμούς της καὶ τὰς θυσίας της. Οἱ φύσει ἥρωικὴν τὴν ψυχὴν ἔχοντες παρεπλανήθησαν παιδιοθεν εἰς τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἄλλως ἀλλότριον τοῦ ἐμπόρου εἶνε αἱ ἀτραποὶ τοῦ ἥρωισμοῦ. Ἄλλ' οὐδέποτε ἐξηγήθη τὸ ἐμπορικὸν ἰδεῶδες, ἀλλως θὰ ἐπεγίνυετο διάφορος ἐντύπωσις περὶ τῆς κολοσσιαίας εὐθύνης τοῦ ἐμπόρου ἀπέναντι τοῦ ἔθνους καὶ τῆς κοινωvίας. Ποῖον εἶνε τὸ ἰδεῶδες τοῦτο; Ὁ στρατιώτης, γνωρίζομεν, ὑποτίθεται ὅτι ἀμύνεται ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἔθνους· ὁ ἱερεὺς ὑποτίθεται ὅτι ἐμπνέει καὶ διδάσκει τὸ ἔθνος· ὁ ἰατρὸς ὑποτίθεται ὅτι ἐξυγιαίνει τὸ ἔθνος· ὁ νομικὸς ὑποτίθεται ὅτι συγκρατεῖ τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου ἐν μέσῳ τοῦ ἔθνους. Ὁ ἐμπορος ὑποτίθεται ὅτι προμηθεύει τὰ χρειώδη εἰς τὸ ἔθνος. Ἐννοοῦμεν κάλλιστα ὅτι τὸ ὑπάτον καθήκον ἐκάστου αὐτῶν ὡς ὑπολόγου πρὸς τὸ ἔθνος εἶνε ἐν δεδομένη περιπτώσει νὰ ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους. Ἐννοοῦμεν τίς ἢ “δεδομένη περίπτωσις” διὰ τὸν στρατιώτην· νὰ ἀποθάνῃ μᾶλλον παρά νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν ἐν ὥρᾳ μάχης. Διὰ τὸν ἰατρὸν· νὰ ἀποθάνῃ μᾶλλον παρά νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν ἐν ὥρᾳ λοιμοῦ. Διὰ τὸν ἱερέα· νὰ ἀποθάνῃ μᾶλλον παρά νὰ διδάξῃ ψεύδη. Διὰ τὸν νομικόν· νὰ ἀποθάνῃ μᾶλλον παρά νὰ ὑποστηρίξῃ ἄδικα. Ἄλλὰ διὰ τὸν ἐμπορον; Ποία εἶνε ἡ “δεδομένη περίπτωσις” καθ' ἣν ὁ ἐμπορος ὀφείλει νὰ προτιμήσῃ θάνατον; Εἶνε οὐσιῶδες νὰ τὴν ἀνακαλύψωμεν διότι ἡ “δεδομένη περίπτωσις” τοῦ ἐμπόρου εἶνε ἀκριβῶς ἐκάστου ἡμῶν ἐν τῷ καθημερινῷ βίῳ, ἀφοῦ κατ' ἀνάγκην εἴμεθα ὅλοι ἐμποροὶ, καὶ ἀφοῦ παραδεχόμεθα ὅτι ὁ μὴ γνωρίζων πότε ἔχει καθήκον ν' ἀποθάνῃ, δὲν γνωρίζει πῶς ἔχει καθήκον νὰ ζῇ. Λαμβάνομεν τὴν λέξιν ἐμπορος ὑπὸ τὴν εὐρείαν σημασίαν της ἐνταῦθα ἥτις ἐγκλείει καὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ βιομηχάνου. Τοῦ ἐμπόρου λοιπὸν ἔργον εἶνε νὰ προμηθεύῃ εἰς τὸ ἔθνος τὰ χρειώδη, καὶ ὅπως τοῦ γνησίου ἱερέως τὸ ἰδεῶδες δὲν εἶνε νὰ λαμβάνῃ τὴν πληρωμὴν του, ἀλλὰ νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ ἐμπνέῃ, ὅπως τοῦ γνησίου ἰατροῦ τὸ ἰδεῶδες δὲν εἶνε νὰ λαμβάνῃ τὸ τίμημα, ἀλλὰ νὰ ἰαίῃ, οὕτω καὶ τοῦ γνησίου ἐμπόρου τὸ ἰδεῶδες δὲν εἶνε νὰ λαμβάνῃ τὴν ἀμοιβὴν του, ἀλλὰ νὰ πλουτίξῃ τὸ ἔθνος. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι, εἴαν εἶνε γνησιοὶ ἄνθρωποι, παραδέχονται ὅτι ἐργάζονται ἀνεξαρτήτως τῆς ἀμοιβῆς, καὶ ὅτι ἐννοοῦσι νὰ

ἐκτελέσωσι τὸ καθήκον των ἀντὶ πάσης ζημίας (δηλαδὴ καὶ ἀνευ ἀμοιβῆς)· ὁ μὲν ἐμπνευστῶν, ὁ δὲ ἱαστῶν, ὁ δὲ πλουτισμὸν τοῦ ἔθνους. Τί σημαίνει τοῦτο; Σημαίνει ὅτι ὁ γνησιος ἐμπορος εἶνε ὑπόλογος, καὶ ὑποχρεοῦται νὰ κατανοῇ ἐν ταῖς ρίζαις αὐτῶν τὰς ποιότητας τοῦ ἐμπορεύματός του καὶ τὰ μέσα τῆς ἐπιτεύξεως ἢ παραγωγῆς του. Καὶ ὑποχρεοῦται νὰ ἐνασκή ὀλόκληρον τὴν ἀγχίνοιαν καὶ τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ ὅπως παράγῃ ἢ ἐπιτυγχάνῃ τὸ ἐμπόρευσμά του ἐν καταστάσει ἐντελείας καὶ νὰ τὸ διανέμῃ εἰς ὅσον οἶον τε χαμηλότεραν τιμὴν παντοῦ ἐνθα ἡ χρεία αὐτοῦ εἶνε μεγαλύτερα. Σημαίνει ἐπίσης ὅτι ὁ γνησιος ἐμπορος εἶνε ἰθύντωρ καὶ δὴ ἀναξ πολυαριθμῶν ἀνθρώπων ἀμεσώτερον, καίτοι ἦττον ὁμολογουμένως, ἢ ἀξιωματικὸς τις τοῦ στρατοῦ ἢ τῆς ἐκκλησίας. Ἐντεῦθεν ἐπ' αὐτοῦ πίπτει κατὰ μέγα μέρος ἡ εὐθύνη διὰ τὸ εἶδος τοῦ βίου ὃν διάγουσιν οἱ ὑπ' αὐτὸν ἄνθρωποι. Ἄρα ὄχι μόνον ὑποχρεοῦται νὰ ἐρευνᾷ πάντοτε τὸν ἀριστον, ἀγνότατον, καὶ ἐφθηνότατον τρόπον τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐμπορεύματός του, ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ καταστήσῃ τὰς διαφόρους ἐργασίας ἃς συνεπάγεται ἡ παραγωγή ἢ μεταγωγή τοῦ ἐμπορεύματος ὅσον οἶοντε εὐργετικὰς εἰς τοὺς χρησιμοποιοῦμένους πρὸς τοῦτο ἀνθρώπους. Αὗται εἶνε δύο λειτουργίαι τοῦ ἐμπόρου ὧν ἡ ὀρθὴ ἐνάσκησις ἀπαιτεῖ νοημοσύνην, ὑπομονήν, καλωσύνην, γνωσιπραξίαν, καὶ ἀμείωτον ζῆλον. Προσέτι δέ, ὅπως ὁ στρατιώτης καὶ ὁ ἰατρὸς, οὕτω καὶ ὁ ἐμπορος εἶνε ὑπόχρεως νὰ ἀψηφῆσῃ καὶ τὴν ζωὴν του ἐν ἀνάγκῃ πρὸς χάριν τῆς δικαίας ἐκπληρώσεως τῶν εἰρημένων δύο λειτουργιῶν του. Ἐν τῷ ἐμπορῷ ἡ πίστις περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν ὑποχρεώσεων εἶνε ἡ ρίζα πάσης εὐδοκιμήσεως, καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦτο δέον νὰ ὀρθοῦται διηνεκῶς πρὸ τῶν στοχασμῶν τοῦ ἐμπόρου. Παράλληλον δὲ πρὸς αὐτὸ εἶνε τὸ ἕτερον θεμελιῶδες ἀξίωμα ὅτι πᾶν τὸ ὑπ' αὐτοῦ προμηθευόμενον δέον ἀπαραιτήτως νὰ εἶνε ἄκρας τελειότητος καὶ ἀγνότητος πρᾶγμα. Τόσῳ δὲ τὰ δύο ἀξιώματα ταῦτα δέον νὰ συγκατέχωσι τοὺς στοχασμοὺς τοῦ γνησίου ἐμπόρου, ὥστε ἀδιστακτως καὶ ἀφόβως νὰ ἀποδέχεται οἰονδήποτε εἶδος δυστυχίας ἢ καταδρομῆς μᾶλλον παρά νὰ συναινέσῃ εἰς ἀθέτησιν ὑποχρεώσεως, ἢ παροχῆς πρᾶγματος νόθου, ἢ στερουμένου τῆς πλήρους ἀξίας του. Ἐν τῇ ιδιότητι αὐτοῦ ὡς ἰθύντωρ ἀνθρώπων ὁ ἐμπορος ἢ ἐργοστασιάρχης περιβάλλεται καὶ ὑπὸ καθαρῶς πατρικῆς ἐξουσίας καὶ εὐθύνης. Ὁ νεαρὸς ὑπάλληλος, ὁ ἀφίνων μακρὰν τὴν ἐστίαν του ἵνα ὑποβληθῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐμπόρου δικαιούται νὰ ἀποβλέπῃ εἰς αὐτὸν ὡς εἰς πατέρα. Ὁ ἀληθὴς ἐμπορος ἐρευνᾷ ἑαυτὸν διηνεκῶς τοῦτο:—“Ἄραγε μεταχειρίζομαι τὸν νέον αὐτὸν ὃν προσέλαβον, ἀκριβῶς ὡς εἴαν ἦτο υἱός μου;” Ἐὰν δὲ αὐτόχρομα εἶχεν υἱὸν ἐν τῷ γραφείῳ του ἢ ἐργοστασίῳ του, ἔχει ὑπέρτατον καθήκον νὰ φέρεται πρὸς ὅλους ταῖς ἄλλους

ἀκριβῶς ὅπως φέρεται πρὸς τὸν υἱὸν του. Κυβερνήτης πλοίου ἔχων υἱὸν μεταξύ τῶν ναυτῶν δὲν δικαιούται εἰς τὸν τίτλον τοῦ ἀνθρώπου εἰμὴ εἶναι διάκειται πρὸς πάντας τοὺς ναύτας ἐξίσου φιλοστόργως ὅσον καὶ πρὸς τὸν ναύτην υἱὸν του. Ἄλλου γνώμονα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἡ πολιτικὴ οἰκονομία δὲν ἔχει νὰ ὑποδείξῃ. Ὅπως ὁ πλοίαρχος ὑποχρεοῦται ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀνθρωπισμοῦ του νὰ ἐγκαταλείψῃ τελευταίως τὸ ναυαγοῦν πλοῖον, ἢ νὰ διανεμηθῇ μεταξύ τῶν ναυτῶν του τὸ τελευταῖον τεμάχιον ἄρτου ἐν περιπτώσει πείνης, οὕτω καὶ ὁ ἐργοστασιάρχης, ἐν περιπτώσει ἐμπορικῆς κρίσεως ἢ δυστυχίας ὑποχρεοῦται ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀνθρωπισμοῦ του νὰ συνταλαιπωρηθῇ μετὰ τῶν ἐργατῶν του, ὅπως δηλαδὴ θὰ ἔπραττεν εἰς πατὴρ θυσιαζόμενος ὑπὲρ τῶν τέκνων του ἐν στυγρῇ λιμοῦ ἢ ναυαγίου ἢ μάχης. Φεῦ! ταῦτα πάντα ἤχουσι ὡς πράγματα παράδοξα. Ἐν τούτοις τὸ παράδοξον πρᾶγμα εἶνε ὅτι ἤχουσι οὕτω. Πᾶσα ἄλλη δοξασία ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ εἶνε ἀριδῆλως ψευδὴς εἰς τὰς βάσεις της, παράλογος εἰς τὰ συμπεράσματά της, καὶ ἀνέφικτος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν, ἅπαξ παρεδέχθημεν ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἔθνους δέον νὰ εἶνε προοδευτικὴ καὶ αὐξουσα. Καὶ σημειωθῆτω καλῶς τοῦτο· εἶναι ὑπάρχη ὅλως ζωὴ τις ἐν τῷ ἔθνει, αὕτη προκύπτει καὶ συντηρεῖται μόνον καὶ μόνον ὑπὸ τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἰσχυρῶν καὶ ἀκεραίων πνευμάτων καὶ χρηστῶν καρδιῶν τῶν ἀπεχθανομένων τὰ παγερά δόγματα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, ἅτινα ἐφ' ὅσον γίνονται ἀποδεκτὰ δὲν δύνανται ἀλλ' ἢ ἀλαθῆτως νὰ ὀδηγῶσι τὸ ἔθνος εἰς τὴν καταστροφὴν.

Εἰσὶ ποικίλαι αἱ φάσεις καὶ πολλὰ τὰ εἶδη τῆς καταστροφῆς δι' ἧς ἡ ἐπικρατοῦσα πολιτικὴ οἰκονομία ἀπειλεῖ τὸ ἔθνος. Ἄφ' ἑτέρου τὸ θέμα τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως τῶν ζωσῶν ιδεῶν εἶνε ἐπιδεκτικὸν εὐρείας ἀναπτύξεως. Προσεχῆς ἄρθρον θὰ διαλάβῃ περὶ ἀμφοτέρων τῶν ἀπόψεων τούτων.

Ο ΤΟΛΣΤΟΗΣ ΠΕΡΙ ΣΦΑΓΕΙΩΝ.

[Μεταφρασίς Π. Β. Δ.]

Συνέλαβον τὴν ιδέαν νὰ κάμω μίαν ἐπίσκεψιν εἰς τὰ σφαγεῖα, ἵνα ἀντιληφθῶ ἰδίως ὅμοιας τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρα τοῦ πράγματος, ὅπερ τόσῳ συχνὰ ἀναφέρεται ὡς ἄκεις γίνεται λόγος κατὰ τῆς κρεοφαγίας. Ἄλλ' ὁμολογῶ ὅτι αἰείποτε ἠσθάνθη ἐνδοιασμόν, ἀκριβῶς ὅπως πάντοτε τις ἐνδοιάζει νὰ προσβλέψῃ εἰς ἄλγος, ὅπερ ἀδυνατεῖ νὰ ἄρῃ.

Ἐντεῦθεν ἀνέβαλλον πάντοτε τὴν ἐπίσκεψίν μου· ἀλλ' ἡμέραν τινα, ἐνῶ ἤμην εἰς περίπατον, συνήντησα σφαγεῖα ἐπιστρέφοντα εἰς Τούλαν. Νέος ὢν δὲν εἶχεν ἀποκτήσει μεγάλην δεξιότητα εἰς τὸ ἔργον του, καὶ τὸ μέρος του ἐν τῇ τέχνῃ ἐξετέλει διὰ κοινῆς μαχαίρας ἢ ἐγχειριδίου. Τὸν ἠρώτησα ἂν ἠσθάνετο λύπην διὰ τὰ ζῶα ἅτινα

ἔσφαζε, καὶ μοι ἔδωκε τὴν στερεότυπον ἀπάντησιν, ἣν πᾶς τις δίδει ἐν παρομοίᾳ περιπτώσει “Λύπην; Γιατί νὰ αἰσθάνωμαι λύπην. Μπορεῖ νὰ λείψῃ τὸ σφάξιμο;” Ἄλλ' ὅταν τῷ εἶπον ὅτι οὐδεμία ἀνάγκη ὑπάρχει διὰ σφάξιμον καὶ ὅτι τὸ κρέας δὲν εἶνε ποσῶς ἀπαραίτητον πρὸς συντήρησιν τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἐφάνη σύμφωνος, καὶ τότε μοι εἶπε προσέτι ὅτι δίκαιον ἔχω ἠσθάνετο δὲ τῷ ὄντι λύπην. “Ἀλλὰ τί νὰ γίνῃ; προσέθηκε, πρέπει νὰ ζήσω. Κατ' ἀρχὰς ἐφοβούμην νὰ τὰ σφάξω. Ὁ πατέρας μου εἰς ὄλην του τὴν ζωὴν δὲν ἔσφαξε ἓνα ὀρνίθιν.” Οἱ πλείστοι τῶν Ρώσων δὲν δύνανται νὰ φονεύσωσι. Κατακυριεύονται ὑπὸ οἴκτου, τοῦθ' ὅπερ ἐκφράζουσι λέγοντες ὅτι “φοβοῦνται.” Καὶ ὁ νέος “ἐφοβεῖτο,” ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸν κατίσχυσεν αὐτοῦ τοῦ αἰσθήματος. Μὲ ἐπληροφόρησεν ὅτι τὴν βαρυτέραν ἐργασίαν τὴν ἐκτελοῦν τὴν Παρασκευὴν καὶ ὅτι διαρκεῖ μέχρι τῆς ἑσπέρας. Συνῆψα προσέτι τελευταίως συνδιάλεξιν μὲ τινα στρατιώτην, ὅστις εἶχε γίνεи σφαγεὺς, καὶ αὐτὸς δὲ ἐξεπλάγη ἀκούων νὰ ὁμιλῶ περὶ οἴκτου προκειμένου περὶ σφαγῆς τῶν ζώων. “Πρᾶγμα, λέγει, ὅπου ἔχει νὰ γίνῃ.” Ἄλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τέλους συνεφώνησε μετ' ἐμοῦ ὁμολογήσας ὅτι πρᾶγμα ἠσθάνετο οἶκον διὰ τὰ δυστυχῆ ζῶα ὡς ἄκεις τὰ ἔσφαζε. “Μάλιστα—προσέθηκεν—ὅταν τὸ ζῶον εἶνε ἡμερον, ἀγαθόν. Τὸ δυστυχισμένο πηγαίνει ἀφοβα καὶ σὲ ἐμπιστεύεται. Σούραγίζει τὴν καρδιά.”

Μίαν ἄλλην ἡμέραν ἐβαδίζομεν πρὸς τὴν ἀντίθετον τῆς Μόσχας διεύθυνσιν, ὅπῳταν συνηντήθημεν μὲ τινας χωρικοὺς καρραγωγεῖς ἐρχομένους ἐκ Σερπουκῶφ καὶ μεταβαίνοντας εἰς τὸ δάσος πρὸς τὸν ξυλέμπορον. Ἦτο μεγάλη Πέμπτη. Ἐκάθησα εἰς τὸ κάρρον παρὰ τὸν ἐλάτην, εὐτραφῆ, ροδόχρουν, τραχὺν χωρικόν. Μόλις εἰσήλθομεν εἰς χωρίον τι, κείμενον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μας, παρετηρήσαμεν παχύν τινα χοῖρον συρόμενον ἔξω ἀπὸ τῆς αὐλῆς τῆς γωνιαίας οἰκίας πρὸς σφαγὴν. Τὸ ζῶον ἔβαλλε κραυγὰς ἀπελπισίας ἐν φωνῇ οὐχὶ ἀνομοίᾳ πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου. Μόλις ἐπροχωρήσαμεν ὀλίγον ἤρξαντο σφάζοντες τὸ δυστυχῆς ὄν. Εἰς ἐκ τῶν σφαγῶν ἔταμε τὸν τράχηλόν του διὰ μαχαίρας, ἐφ' ᾧ αἱ κραυγαὶ τοῦ θύματος ἦσαν ἰσχυρότεραι καὶ διαπεραστικώτεραι. Αἰφνης τὸ ζῶον ἀπεσπᾶσθη καὶ διέφυγεν, αἰμοστάζον ἀνὰ πᾶν βῆμα δαφυλέστατα. Μύωψ ὢν δὲν εἶδον ὅλα ταῦτα ἐν λεπτομερείᾳ. Εἶδον μόνον τὸ σῶμα τοῦ χοίρου, ροδόχρουν ὡς σῶμα ἀνθρωπίνου ὄντος καὶ ἤκουσα τὰς ὀξείας καὶ ἀπέλπιδας κραυγὰς αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ καρραγωγεὺς εἶδε πᾶν ὅ,τι συνέβη καὶ παρηκολούθει πάσας τὰς λεπτομερείας μετὰ μεγάλης προσοχῆς, χωρὶς οὐδὲ ἅπαξ ν' ἀποσύρῃ ἐκείθεν τὸ βλέμμα του. Οἱ ἀνθρώποι συνέλαβον ἐπὶ τέλους τὸν χοῖρον, ἔρριψαν αὐτὸν κάτω καὶ συνετέλεσαν τὸ ἔργον των. “Ὅτε οἱ γογγυσμοὶ

του ἔπαυσαν, ὁ καρραγωγεὺς ἐστέναξεν ἐκ τοῦ βάθους τοῦ στήθους του ἀναφωνήσας: “Εἶνε δυνατόν νὰ μὴ δώσουν λόγον μίαν ἡμέραν;” τόσῳ βαθέως ἐρριζωμένον εἶνε τὸ αἶσθημα τῆς φρίκης, ἦν πᾶς φόνος προκαλεῖ. Ἄλλὰ διὰ τῆς ἰσχύος τοῦ παραδείγματος, διὰ τῆς διαθρέψεως τῆς ἀπληστείας τῶν ἀνθρώπων, διὰ τῆς διαβεβαιώσεως ὅτι ὁ Θεὸς οὕτω διέταξε τὰ πράγματα, καὶ πρὸ πάντων, διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ἕξεως καὶ τοῦ ἐθίμου, τὸ βαθέως ἐρριζωμένον τοῦτο αἶσθημα, ἀπημβλύθη καὶ ἴσως παντελῶς ἐχαλαρώθη.

Τὴν πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς Παρασκευὴν ἐπεσκέφθη τὸ ἐν Τούλῃ σφαγείον. Οἱ σφαγεῖς ἦσαν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἐργασίας των ὅτε εἰσῆλθον. Ὁ ὄλος περίβολος, ὅστις ἦν κεκαλυμμένος ὑπὸ κονιορτοῦ, κατείχεται ὑπὸ κτηνῶν, καὶ κτήνη ἐπλήρουν ὄλον τὸν χώρον τὸν παρὰ τὰς “καμόρας” ἢτοι αἰθούσας σφαγῆς. Παρὰ τὰς πύλας ἐν τῇ ὁδῷ ἦσαν παρατεταγμένα κάρρα κατὰ σειρὰν καὶ πρὸς αὐτὰ ἦσαν προσδεδεμένοι βόες, μόσχου, καὶ ἀγελάδες. Βαγόνια ἐλαυνόμενα ὑπὸ ἀκμαίων ἵππων, πλήρη ζώντων μοσχάρων ριφθέντων ἐκεῖ ὅπως ὅπως, μὲ τὰς κεφαλὰς κρεμαμένας κάτω καὶ σειομένας δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, ἐσταμάτων πρὸ τοῦ σφαγείου καὶ ἀπέθετον τὸ φορτίον των. Ἄλλα κατάφορτα βαγόνια τῆς αὐτῆς κατηγορίας, ἄλλα πλήρη ἐσφαγμένων βοῶν ὧν οἱ πόδες ἐξεῖχον τῆδε κακείσε, καὶ ὧν αἱ ἀσώματοι κεφαλαί, οἱ πορφυροῖ πνεύμονες καὶ τὸ καστανόχρουν ἦπαρ ἦσαν ἐν σωρῷ τοποθετημένα ἀτάκτως ἐπὶ τοῦ σφαγείου. Ἄνθρωποι, φέροντες μαύρους ἐπενδύτας καὶ ὠπλισμένοι διὰ μαστιγίων καὶ κνούτων, περιεφέροντο ἐν τῷ περιβόλῳ, σημειοῦντες διὰ πίσσης ὅλα τὰ εἰς τὸν αὐτὸν κτήτορα ἀνήκοντα κτήνη ἢ ἐπιβλέποντες τὴν μεταφορὰν τῶν βοῶν καὶ ταύρων ἀπὸ τοῦ περιβόλου εἰς τὸν τόπον τῆς σφαγῆς. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἦσαν προδήλως βεβυθισμένοι εἰς ἐμπορικοὺς ὑπολογισμούς, καὶ τὸ ζήτημα, ἂν ἦτο ὀρθὸν νὰ σφαγῶσι τὰ ζῶα, ἐνδιέφερεν αὐτοὺς ὅσον ἢ ἐξέτασις τῆς χημικῆς συστάσεως τοῦ αἵματος τοῦ καλύπτοντος τὸ ἔδαφος τῶν τῆς σφαγῆς αἰθουσῶν. Οὐδεὶς τῶν σφαγέων ἐφαίνετο ἐν τῷ περιβόλῳ. Ἦσαν ὄλοι ἔνδον, ἐργαζόμενοι ἀνευδότης. Ἐκατὸν περίπου βόες ἐσφάγησαν τὴν ἡμέραν ταύτην. Εἰσῆλθον εἰς μίαν “καμόραν” καὶ ἔστην εἰς τὴν θύραν ἔστην διότι δὲν ὑπῆρχε χώρος δι’ ἐμὲ ἐντός, ἐνεκα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν μεταφερομένων πτωμάτων καὶ προσέτι διότι αἷμα ἔρρεε κάτω καὶ αἷμα ἔσταζεν ἄνωθεν, παντὸς σφαγέως ὄντος καταστίκτου ἐξ αἵματος, ὥστε ἐὰν εἰσῆρχομένη θὰ ἐκηλιδοῦμένη καὶ ἐγώ. Πτώμα τι κρεμάμενον, ἐσύρετο κάτω, ἕτερον ἀπῆγετο ἔξω, τρίτον — ἐσφαγμένος βοῦς — ἐκειτο μὲ τοὺς λευκοὺς πόδας του πρὸς τὰ ἄνω, ἐνῶ ὁ σφαγεὺς, εὐρωστος νεανίας μὲ σθεναροὺς γρόνθους, ἀπέσπα τὸ δέρμα. Ἐνῶ ἰστάμην ἐκεῖ, ἐπιβλέπων τὰ συμβαίνοντα, μέγας

ώραίος βοῦς εἰσῆγετο διὰ τῆς ἀπέναντι θύρας τῆς αἰθούσης. Δύο ἄνδρες ἔσυρον αὐτὸν πρὸς τὰ ἔνδον. Δὲν τὸν εἶχον καλὰ εἰσαγάγει πέραν τοῦ οὐδοῦ, ὅτε εἰς τῶν σφαγέων κατήνεγκεν αἰφνης φοβερὸν πέλεκυν ἐπὶ τοῦ τραχήλου του. Ὡς ἐὰν τὰ τέσσαρα σκέλη του διὰ μιᾶς ἀπετάμησαν ὑπ’ αὐτόν, ὁ βοῦς ἔπεσε βαρὺς ἐπὶ τῆς γαστρὸς κατὰ τοῦ ἐδάφους, ἀνεστράφη ἐπὶ μίαν στιγμὴν καὶ ἤρξατο σπασμωδικῶς κινῶν τὰ σκέλη του καὶ τὰ νῶτα του. Εἶτα σφαγεὺς τις ἐπέπεσεν ἐπὶ τοῦ βοῦς, ἤρπασεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν κεράτων καὶ κατηνώγκασε τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὸ ἔδαφος, ἐνῶ ἕτερος ἔκοψε τὸν λαιμὸν του· ἐκ δὲ τῆς χαινούσης πληγῆς τὸ μελανέρυθρον αἷμα ἀνέβλυσεν ὡσεὶ ἀπὸ κρουνοῦ, καὶ συνελέχθη ἐντὸς μεταλλίνης λεκάνης ὑπὸ αἱματοστίκτου παιδός. Καθ’ ὄλον τὸν χρόνον, καθ’ ὃν ταῦτα ἐγένοντο, ὁ βοῦς οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν ἔπαυσε στρέφω καὶ σείων τὴν κεφαλὴν, ὡσεὶ ἀγωνιζόμενος νὰ ἐγερθῆ ἐπὶ τῶν σκελῶν του αὐθις καὶ ἐξηκολούθει σπασμωδικῶς πάλλων τοὺς τέσσαρας πόδας του εἰς τὸν ἀέρα. Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἡ λεκάνη ταχύτατα ἐπληροῦτο. Ἄλλ’ ὁ βοῦς ἦτο εἰσέτι ζῶν καὶ ἐξηκολούθει νὰ λακτίζη τὸν ἀέρα διὰ τε τῶν προσθίων καὶ ὀπισθίων ποδῶν του, οὕτως ὥστε οἱ σφαγεῖς ἐπρύσεχον νὰ ἴστανται εἰς ἰκανὴν ἀπ’ αὐτοῦ ἀπόστασιν. Εὐθύς ὡς ἡ λεκάνη ἐπληρώθη, ὁ παῖς ἔθεσεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καὶ ἀπήγαγεν αὐτὴν εἰς τὰ λευκωματοποιεῖα, οὐ μακρὸν κείμενα, ἐνῶ ἕτερος παῖς ἐκόμισεν ἑτέραν λεκάνην, ἣτις ἤρξατο καὶ αὐτὴ πληρουμένη. Ἄλλ’ εἰσέτι ὁ βοῦς ἐξηκολούθει ὀγκῶν τὴν γαστέρα του καὶ πάλλων τοὺς πόδας του καὶ τὸν ἀέρα. Εὐθύς ὡς τὸ αἷμα ἔπαυσε ρεῖν, ὁ σφαγεὺς ἤγειρε τὴν κεφαλὴν τοῦ βοῦς καὶ ἤρξατο ἀποσπῶν τὸ δέρμα. Καὶ ὁ βοῦς οὐδέποτε ἔπαυσε πλήσσω τὸν ἀέρα διὰ τῶν ποδῶν του. Ἡ κεφαλὴ μετ’ ὀλίγον ἐξεδάρη, κατέστη χρώματος ἐρυθροῦ ποικιλομένου ὑπὸ τῶν λευκῶν ταινιῶν τῶν φλεβῶν του, ἐλάμβανε δὲ οἰανδήποτε θέσιν ὁ σφαγεὺς ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς αὐτήν. Μετ’ ὀλίγα λεπτὰ τὸ δέρμα ἐκρέματο ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ σώματος. Καθ’ ὄλον δὲ τοῦτο τὸ διάστημα ὁ βοῦς οὐδέποτε ἔπαυσε πλήσσω τὸν ἀέρα διὰ τῶν σκελῶν του. Κατόπι ἕτερος σφαγεὺς ἤρπασε τὸ ζῶον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν σκελῶν, ἔθραυσε τὸ σκέλος καὶ ἀπέταμεν αὐτό. Ἡ δὲ γαστήρ καὶ τὰ ὑπόλοιπα τρία σκέλη ἐξηκολούθουν νὰ σείωνται σπασμωδικῶς. Εἶτα τὰ ἄλλα σκέλη ἀποταμμένα καθ’ ὁμοίον τρόπον ἐρρίφθησαν εἰς τὸν σωρὸν ὃν ἀπετέλουν τὰ σκέλη πάντα τῶν ζῶων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν αὐτὸν κύριον. Μετὰ τοῦτο ἔσυραν τὸ πτώμα κατὰ μέρος, προσέδεσαν αὐτὸ ἐπὶ ξυλίνου σκελετοῦ καὶ ἀνήρτησαν αὐτό. Κατόπι τούτου δὲν ἐδόθησαν πλέον σημεῖα ζωῆς. Ὁμοίως διὰ τῆς θύρας εἶδον φονευόμενον τὸν δεῦτερον, τρίτον καὶ τέταρτον βοῦν. Ἡ αὐτὴ μέθοδος καὶ

ἐνέργεια ἐτηρήθη ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ὡς πρὸς ἓνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, ἐν ἑκάστη δὲ περιπτώσει παρετήρησα τὴν ἀπεγδαρμένην κεφαλὴν, τὴν δακνομένην γλῶσσαν καὶ τὸ δονούμενον ὀπίσθιον μέρος. Κάποτε παρετηρεῖτο διαφορά τις συνισταμένη εἰς τὸ ὅτι ὁ σφαγεὺς δὲν κατώρθου πάντοτε νὰ πλήξῃ τὸ κατάλληλον μέρος διὰ τοῦ πελέκεως, ὥστε τὸ ζῶον δὲν ἐπιπτεν ἀπελπι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Συνέβαινε προσέτι ἐνίοτε νὰ μὴ εὐστοχήσῃ ὁ πέλεκυς, καὶ ὁ βοὺς τότε ἐτινάσσετο τῆδε κακεῖσε μυκώμενος σπαραξικαρδίως, καὶ αἱματοβαφῆς, ἐπειράτο ν' ἀποσπασθῆ καὶ διαφύγῃ. Τότε ἐσύρετο πάλιν ὀπίσω εἰς τὴν θέσιν του καὶ ἐπλήσσετο δευτέραν φοράν, ὅτε ἐπιπτε καὶ ἐτύγχανε τῆς αὐτῆς ἀκριβῶς ἐπιμελείας ὡς οἱ ἄλλοι. Μετέβην ἀκολουθῶν εἰς τὴν ἀπέναντι θύραν, δι' ἧς τὰ ζῶα εἶχον συρθῆ ἔνδον. Ἐκεῖ τὸ αὐτὸ θέαμα προσέκρουσεν εἰς τὰ ὄμματά μου, μόνον ὅτι τὸ εἶδον ἐγγύτερον καὶ κατὰ συνέπειαν, εὐδιακριτότερον. Ἄλλὰ πλὴν τῶν ὅσα ἤδη εἶχον ἰδεῖ, παρετήρησά τι ὅπερ δὲν εἶχον ἀντιληφθῆ διὰ τῆς πρώτης θύρας, τουτέστι τὸν τρόπον, καθ' ὃν οἱ βόες ἐξηναγκάζοντο νὰ διέλθωσι διὰ τῆς θύρας. Ἐκάστην φοράν ὅπου ὁ βοὺς ἐσύρετο διὰ σχοινίου δεδεμένου εἰς τὰ κέρατα, ὁσφραϊνόμενος αἷμα ἀνθίστατο προσπαθῶν νὰ ὀπισθοπορήσῃ. Δύο ἄνδρες δὲν ἐδύνατο νὰ τὸν ὠθήσωσι ἐπὶ τὰ ἔμπροσ, καὶ οὕτω εἰς τῶν σφαγέων ἀκολουθῶν πάντοτε ἐκ τῶν ὀπισθεν, συνελάμβανε τὴν οὐράν, καὶ συνέστρεφεν αὐτὴν ὡς σχοινίου, θραύων τὸ ὄστον, οὕτως ὥστε ὁ τριγμὸς ἠδύνατο ν' ἀκουσθῆ εὐδιακριτῶς. Τότε ὁ βοὺς προυχῶρει.

Σφάξαντες ὅλους τοὺς βόας ἐνὸς ἰδιοκτῆτου, ἐπελάβοντο τῆς σφαγῆς βοῶν ἀνηκόντων εἰς ἕτερον κύριον. Τὸ πρῶτον τούτου ζῶον ἦτο οὐχὶ βοὺς ἀλλὰ ταῦρος, εὐτραφὲς μυῶδες νεαρὸν ζῶον ἀληθοῦς κάλλους, μέλαν μὲ λευκὰς κηλίδας καὶ λευκοὺς πόδας. Ἐνῶ ἔσυρον αὐτόν, ὁ ταῦρος ἔκαμψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, ἔστη ἀκίνητος, καὶ ἰσχυρογυμῶνως ἠρνήθη νὰ κινηθῆ. Ἄλλ' ὁ ὀπισθεν ἀκολουθῶν σφαγεὺς ἤρπασε τὴν οὐράν, ἀκριβῶς ὡς ὁ ἐργάτης τῆς ἀτμομηχανῆς ἀρπάζει τὴν λαβὴν τῆς σφυρίκτρας, καὶ συνέστρεφεν αὐτὴν. Τὸ ὄστον ἔτριξε καὶ ὁ ταῦρος ὥρμησεν ἐπὶ τὰ πρόσω, ἀνατρέπων τοὺς κρατοῦντας τὸ σχοινίου καὶ εἶτα αὐθις ἔστη ἀκίνητος, ὑπόδρα βλέπων διὰ τῶν μεγάλων μελανῶν ὀφθαλμῶν του, τὸ λευκὸν τῶν ὀπίσθων ἦτο αἱματοστικτον. Ἡ οὐρὰ ἄπαξ ἔτι συνειλίχθη, ὁ αὐτὸς τριγμὸς ἠκούσθη, τὸ ζῶον ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὰ ἔμπροσ καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ εὐρίσκετο εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως. Ὁ σφαγεὺς πάραυτα προυχῶρησεν, ἐσκόπευσε καὶ κατήνεγκε τὸ πλήγμα. Ὁ ταῦρος ἀνεπήδησεν, ἔσεισε τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸν ἀέρα μυκώμενος καὶ, ἐν μέσῳ ἀκαταπαύστου αἱμορραγίας, ἀπεσπασθῆ ἀπὸ τῶν σφαγέων τὰς χεῖρας καὶ ὀπισθοχώρησεν. Ἰκανὴ συγκίνησις ἀνεφύη μεταξὺ

τῶν παρὰ τὴν θύραν ἰσταμένων. Ἄλλ' οἱ πεπειραμένοι σφαγεῖς πλήρεις τοῦ θάρρους τοῦ προερχομένου ἐκ τῆς πρὸς τὸν κίνδυνον συνοικειώσεως, ταχύτατα ἔλαβον τὸ σχοινίου, ἐνῶ ἕτεροι ἤρπασαν καὶ συνέστρεψαν τὴν οὐράν, καὶ ὁ ταῦρος ἦτο ἄπαξ ἔτι εἰς τὴν θέσιν του. Ἡ κεφαλὴ του τότε κατεβλήθη, ὁ δὲ σφαγεὺς ἐσκόπευσε πρὸς τὸ μέρος, ἐνθα αἱ τρίχες διαχωρίζονται ἐν σχήματι ἀστέρος (ὃν μεθ' ὅλον τὸ αἷμα δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ εὔρη) καὶ ἐπλήξε, καὶ τὸ εὐγενὲς ζῶον, ὅπερ πρὸ μιᾶς στιγμῆς ἦτο πλήρες ἀκμαίας ζωῆς, ἔπεσε χαμαὶ ὡς σωρός, σπασμωδικῶς κινουὺν τοὺς πόδας του, ἐνῶ οἱ σφαγεῖς ἀφήμασσαν αὐτό, καὶ ἐξέδερον τὴν κεφαλὴν του. "Κύτταξε τὸ κατηραμένο! Δὲν ἠθέλε νὰ πέσῃ ἐκεῖ ὅπου ἠθέλαμεν," παρεπονείτο ὁ σφαγεὺς, ἐνῶ ἠσχολεῖτο νὰ ἀποκόψῃ τὸ δέρμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ ταύρου. Πέντε λεπτὰ βραδύτερον ἢ μέλαινα κεφαλὴ κατέστη ἐρυθρὰ καὶ ἀπεκδαρμένη, οἱ δὲ ὀφθαλμοί, ὀτινες ἀπήστραπτον πρὶν μετὰ τοσαύτης λαμπρότητος καὶ χρώματος ἦσαν ὑαλώδεις καὶ ἀπλανεῖς.

Μετὰ ταῦτα ἐπεσκέφθην τὸ τμήμα, ἐνθα σφάζονται τὰ μικρότερα ζῶα. Ἡ αἶθουσα ἦτο μακρὰ καὶ εὐρύχωρος, ἐπὶ δὲ τοῦ ἠσφαλτωμένου ἐδάφους ἦσαν τοποθετημέναι τράπεζαι, ἐφ' ὧν τὰ πρόβατα καὶ οἱ μόσχοι θανατοῦνται. Τὸ ἔργον ἐνταῦθα εἶχε περαιωθῆ καὶ δύο μόνον σφαγεῖς ἦσαν ἐν τῇ μακρᾷ αἰθούσῃ, ὀζούσῃ ἐκ τοῦ αἵματος. Ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἐφύσκανε τὸν πόδα σφαγέντος προβάτου καὶ ἔτυπτεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς πεφουσημένης γαστρὸς διὰ τῆς παλάμης. Ὁ ἕτερος, νεανίας φέρων περίζωμα αἱματοφурτον, ἐκάπνιζεν. Οὐδὲν ἄλλο ἐφαίνετο ἐν τῇ μακρᾷ ζοφερᾷ αἰθούσῃ, ὁ ἀὴρ τῆς ὁποίας ἦτο πλήρης αἱματοδῶν ὀσμῶν. "Ὀπισθεν μου προσῆλθεν ἀνθρωπὸς τις, ὅστις μοι ἐφάνη ὡς στρατιώτης ἀπολυθεῖς. Ἐκόμιζε νεαρὸν μέλαν πρόβατον μὲ λευκὰς ταινίας ἐπὶ τοῦ τραχήλου καὶ τοὺς τέσσαρας πόδας δεδεμένους, ἔθεσε δὲ αὐτὸ ἐπὶ μιᾶς τῶν τραπεζῶν, ἀκριβῶς ὡσανεὶ ἔθετε παιδίον ἐπὶ τῆς κλῆνης. Ὁ στρατιώτης, ὅστις προδήλως ἦτο φίλος τοῦ σφαγέως, ἐχαιρέτισε τούτου καὶ ἤρξατο τὴν συνδιάλεξιν, ἐρωτήσας αὐτὸν πότε ὁ κύριός του ἐμελλε νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς οἰκογενείας των. Ὁ καπνίζων νεανίας προυχῶρησεν μὲ τὴν μάχαιραν, ἐκαθάρισεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἄκρας τῆς τραπέζης καὶ ἀπεκρίνατο: "Εἰς τὰς ἑορτάς." Τὸ ζῶον πρόβατον ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀτάραχον καὶ ἀκίνητον, ὡσανεὶ ἦτο ἤδη νεκρὸν, τὰ μόνον δὲ σημεῖα ζωῆς ἔδιδεν ἡ οὐρὰ του, σειομένη δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀναπνοῆς ἠρέμα κινούμενα πλευρά του. Ἡσύχως καὶ ἄνευ προσπαθείας ὁ στρατιώτης ἀνεσήκωσε τὴν κεφαλὴν τοῦ προβάτου. Ὁ νεανίας ἐξακολουθῶν τὴν συνδιάλεξιν, ἐκράτει τὸ ζῶον διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς διεπέρασε τὴν μάχαιραν διὰ τοῦ λαιμοῦ. Τὸ πρόβατον αὐθροῖ συνε-

σπιάσθη καθ' ἅπαν τὸ σῶμα καὶ ἡ οὐρὰ ἔπαυσε σειομένη δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ· ὁ νεανίας ἀναμείνας μέχρις οὐ τὸ αἷμα ἄρχισεν νὰ ἐκρέη, ἀνέλαβε τὸ σιγάρον, ὅπερ ἐν τῷ μεταξύ εἶχε σβεσθῆ. Τὸ αἷμα ἐξέρρευσε ἀφθονον καὶ τὸ πρόβατον ἐκινεῖτο σπασμωδικῶς. Ἡ συνδιάλεξις ἐξηκολούθει ἀμετάπτωτος.

Καὶ τί νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ὀρνίθων καὶ ὀρνιθίων, ἅτινα καθ' ἑκάστην, εἰς χιλιάδας μαγειρίων, φρικωδῶς περιύπτανται μὲ ἀκέφαλα σώματα καὶ ἀνοικτὰς πτέρυγας, χύνοντα τὸ αἷμα των κατὰ πᾶσαν ἀναπήδησιν; Ἀποστρέφω τὸ ὄμμα ἀπὸ τοῦ θεάματος τούτου, θὰ ἴδῃς τρυφεράν, ἀβράν, ἀξιόλογον κυρίαν πληροῦσαν τὸν στόμαχον διὰ τῶν πτωμάτων τῶν ζῶων τούτων, πλήρη πεποιηθήσεως ἐπὶ τὸ ἐνάρετον αὐτῆς καὶ ἀδιστακτως προβάλλουσιν δύο ἰσχυρισμούς ἀναιροῦντας ἀλλήλους: Πρῶτον ὅτι εἶνε τόσο ἀδυνάτου κράσεως (ἔχει τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ ἱατροῦ τῆς περὶ τούτου), ὥστε δὲν δύναται νὰ συγκρατηθῆ μὲ τὰ προϊόντα τοῦ φυτικῆ βασιλείου, καὶ ὅτι ὁ ἀσθενὴς ὀργανισμὸς τῆς ἀπαιτεῖ κρέας. Δεύτερον ὅτι εἶνε τόσο εὐαίσθητος, ὥστε ὅχι μόνον δὲν δύναται αὐτὴ νὰ βλάβῃ ἐμφυχα ὄντα, ἀλλ' οὔτε κὰν ὑποφέρῃ νὰ ἴδῃ ζῶον τι πάσχον.

Καὶ ὁμως ἡ κυρία εἶνε ἀδυνάτου κράσεως μόνον καὶ μόνον διότι ἐσυνείθισε νὰ τρέφῃ τὸ σῶμα τῆς διὰ τροφῆς, ἥτις οὐδέποτε προωρίσθη διὰ τὸν ἄνθρωπον.

ΕΛΠΙΣ ΚΑΙ ΘΑΡΡΟΣ.

ΠΡΟΤΥΠΟΝ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑ ΜΕΙΡΑΚΑΣ.

Εἰς προηγούμενα τεύχη* ὠμίλησα περὶ τοῦ λαμπροῦ ἔργου ὅπερ διεξάγει ἡ ἐν Λονδίῳ Ἡθικὴ Ἐταιρία ἐπιδιώκουσα νὰ ἐγκαινίῃ σύστημα ἠθικῆς διαπαιδαγωγήσεως ἐπὶ βάσεων νέου πνεύματος. Εἶπον πῶς ἡ Ἐταιρία αὕτη ὀργανίζει πρότυπα μαθήματα εἰς τὴν παράδοσιν τῶς ὁποίων προσκαλοῦνται οἱ ἀριστοὶ τῶν κριτικῶν καὶ διδακτικῶν ὅπως τὰ κρίνωσι καὶ τὰ βελτιώσωσιν. Ἐν τῶν δίκην δείγματος προτύπων τούτων μαθημάτων, ληφθὲν ἀρτίως εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ, κρίνω σκόπιμον νὰ μεταφέρω ὡδε. Σημειωτέον καλῶς ὅτι τὸ μεταφέρω ὡς παράδειγμα ὅπως ἐξεκονίσω, τὴν μέθοδον τῆς παραδόσεως καὶ ὅχι χάριν τῆς οὐσίας του, ἥτις ἄλλως τε δὲν εἶνε εὐκαταφρόνητος ὡς δευτερεύουσα ἕλη τοῦ τεύχους. Τὸ μάθημα εἶνε περὶ θάρρους καὶ διαφεύεται εἰς δύο μέρη ὧν τὸ δεύτερον θὰ μεταφέρω εἰς προσεχῆς τεύχος. Ἴδου τὸ πρῶτον:

“Πλοῖον τι καταλαμβάνεται ὑπὸ μεγάλης τρικυμίας, καὶ ὁ οὐρανὸς εἶνε κατάμαυρος ἀπὸ νέφη. Ναῦται καὶ ἐπιβάται κυριεύονται ὑπὸ φόβου ὅτι θὰ χάσωσι τὴν γραμμὴν τὴν ἀγούσαν εἰς λιμένα. Αἱ ἡμέραι παρέρχονται ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην, ἀλλ' οὔτε ἡλιος φαίνεται οὔτε ἡ σελήνη ρίπτει ἀκτῖνα φωτός. Ὁ πλοίαρχος δηλώνει ὅτι ἔχασε τὸν δρόμον του καὶ ἡ ἀπελπισία ἀρχίζει νὰ καταλαμβάνῃ τὸ πλήρωμα. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους μίαν νύκτα, τὰ νέφη διασχίζονται καὶ εἰς λίαν γνωστὸς ἀστὴρ διαλόμπει. Μετ' ὀλίγον ἄλλοι ἀστέρες, ἐμφανίζονται, καὶ ὁ πλοίαρχος

ἀναγγέλλει ὅτι εὖρεν ὁδηγόν. Αὐτὸς ὁ ἀστὴρ ἐπανεφέρειν εἰς πᾶσαν καρδίαν αἶσθημα ἐλπίδος. Δικαίως πολλοὶ θεωροῦν τὸν ἀστὴρα ὡς τὸ ἐμβλημα τῆς ἐλπίδος, καὶ δικαίως ὁ ποιητὴς ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἀστὴρα τῆς ἐλπίδος ἐπικαλεῖται αὐτὸν νὰ φυγαδεύσῃ τὸν ζόφον τῶν διαλογισμῶν του.

Ἡ, ὑποθέσωμεν, εὐρίσκειται ἐν τῇ ἐξοχῇ. Βροχὴ ραγδαία καταπίπτει καὶ ὁ οὐρανὸς συσκοτίζεται, καὶ εἶσαι κατάμονος, καὶ πρόκειται κατάμονος νὰ ἀντιμετωπίσῃς αὐτὴν τὴν καταιγίδα καὶ ἔχεις νὰ ἀκολουθήσῃς μακρὰν ὁδὸν ἀκόμη. Τότε, ἐὰν τὰ νέφη ὑποχωρήσωσι καὶ ὁ ἥλιος ἀναλάμπῃ ἐπ' αὐτῶν ὑποχωρούντων, τί θὰ ἴδῃς; Τὸ οὐράνιον τόξον, ὡραίαν ἀψίδα ἐκ χρωμάτων, στεφανοῦσαν τὸ στερέωμα. Αἶσθημα γηθοσύνης θὰ ἀνατείλῃ εἰς τὴν καρδίαν σου καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃς τὸν δρόμον σου. Ἡ ἀμηχανία σου μεταβάλλεται εἰς ἐλπίδα. Τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου εὐελπιστεῖ εἰς τὸν ἀστὴρα· σύ, ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων, εὐελπιστεῖς ἐπὶ τὸ οὐράνιον τόξον. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος εὐελπιστῇ χωρὶ ἐπὶ τὰ πρόσφ, καὶ ἐπιμένει, διότι ἡ ἐλπίς δίδει θάρρος. Τιοιουτρόπως βλέπομεν ὅτι ἡ ἐλπίς εἶνε εἶδος θάρρους. Ἴσα ἴσα περὶ θάρρους σκοπεῖω νὰ ὁμιλήσω εἰς αὐτὸ τὸ μάθημα. Ἐρευνήσωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν λέξιν θάρρος. Τινὲς ἐξ ὑμῶν σπουδάσετε τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ θὰ γνωρίζετε ὅτι ἡ λέξις courage εἶνε προϊόν τῆς λέξεως coeur καὶ coeur σημαίνει καρδίαν. Ἐνθυμίσθε τὸν περιώνυμον βασιλέα τῆς Ἀγγλίας Ριχάρδον ὅστις ἦτο γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα λεοντόκαρδος διότι εἶχε τὴν καρδίαν, τουτέστι τὸ θάρρος τοῦ λέοντος· εἶνε δὲ ἡ ἀφοβία τοῦ λέοντος παροιμιώδης μεταξύ ὄλων τῶν φυλῶν τοῦ κόσμου. Πῶς νὰ περιγράψωμεν τὸ θάρρος; Τὸ θάρρος εἶνε ὠθησις τῆς καρδίας. Καὶ πῶς δρώσω οἱ ἔχοντες θάρρος; Ἀγωνίζονται ἀντιμετωπιῶσιν κινδύνους· σώζουσι τὴν ζωὴν ἄλλων ἐπὶ κινδύνῳ τῆς ἰδίας. Ἀληθέστατον τοῦτο, ἀλλ' ἐρευνητέον· εἶνε ὅλα τὰ εἶδη τοῦ θάρρους ἴσης ἀξίας. Ἄς ταξινομήσωμεν αὐτά. Α') Ἐχω δύο εἰκόνας ἐδῶ. Ἡ μία παριστᾷ ὄμιλον στρατιωτῶν. Αἱ στολαὶ των βλέπω σὰς γοητεύουσιν, ὁ ὀπλισμὸς των, ἡ εὐθυτενὴς στάσις των. Πολὺ καλὰ αὐτά. Ἡ εἰκὼν συμβολίζει τὸν στρατόν. Ἡ ἄλλη εἶνε εἰκὼν ἐνὸς ναυάρχου. Ἐξ παράσημα ἔχει εἰς τὸ στήθος του. Χρυσαὶ ἐπωμίδες, ἔκπαγλα σειρήνια εἶνε τὰ κοσμήματά του. Αὕτη ἡ εἰκὼν συμβολίζει τὸ ναυτικόν. Εἰς τί καταγίνονται αὐτοὶ οἱ στρατιῶται καὶ αὐτὸς ὁ ναύτης; Ἐργον των εἶνε ὁ πόλεμος. Πόλεμος σημαίνει φόνον. Ναί! φόνον. Δὲν ἐννοῶ νὰ τοὺς ψέξω αὐτοὺς τοὺς θαρραλέους ἀνθρώπους. Αὐτὸ εἶνε τὸ καθήκον των καὶ τὸ ἐκτελοῦν ὁσάκις διαταχθῶσιν. Ἐντούτοις φονεύουν! Σήμερον δὲν σκοπεῖω νὰ σὰς εἴπω ὅλα ὅσα σκέπτομαι καὶ φρονῶ περὶ αὐτοῦ τοῦ ζητήματος. Ἡ σημασία του μὲ κάμνει νὰ διαταξῶ—

(παύσις)

ἀλλ' ἐμπρός. Τί εἶδους θάρρος ἐκδηλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι; Τὸ θάρρος τοῦ μάχεσθαι. Αὐτοὶ εἶνε Ἀγγλοὶ. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἄλλα ἔθνη δὲν ἐκδηλοῦσιν αὐτὸ τὸ θάρρος; Εἶνε μαρτία νὰ λησμονῶμεν τὸ θάρρος τῶν ἄλλων. Τὸ θάρρος τῶν ἄλλων δέον νὰ μᾶς ἐμπνέῃ σεβασμὸν πρὸς αὐτοὺς. Δὲν ὑπάρχει ἔθνος ἐν τῷ κόσμῳ ὅπερ γὰ μὴ εἶνε ἄξιον θαυμασμοῦ καὶ σεβασμοῦ διὰ τὸ θάρρος ὅπερ ἔχει ἐπιδείξει ἐν ταῖς μάχαις. Ἀμερικανοί, Γάλλοι, Γερμανοί, Ἰταλοί, Ρῶσσοι, Τοῦρκοι, Ἀραβες, Ἰάπωνες, Ἕλληνες, Ῥωμαῖοι, πάντες ἔχουν ἀληθμονήτους ἥρωικους μαχητάς. (Ἐν τῷ μέρει τούτῳ τοῦ μαθήματος ὁ διδάσκων ἐκτελίσει τεχνηέντως πολλὰς σελίδας τῆς παγκοσμίου ἱστορίας.)

* Σελ. 119 καὶ 151.

Μολαταῦτα εἶμαι πεπεισμένος ὅτι τὰ ἔθνη ἡμέραν τινα θὰ παραιτήσωσι τὸν πόλεμον καὶ θὰ ζῶσιν ὅλα ἐν διαθνεῖ εἰρήνῃ. Β') Ἴδωμεν τώρα ἐν ἄλλο εἶδος θάρρους. Ἠκούσατε περὶ τοῦ Νορβηγικοῦ ἐξερευνητοῦ Νάνσεν καὶ περὶ τῆς ἀποπέρας του νὰ φθάσῃ εἰς τὸν βόρειον πόλον. Τί εἶδους θάρρος εἶνε αὐτό; Εἶνε τὸ θάρρος τῆς ἐρεύνης, τὸ θάρρος τοῦ εἰσδύειν εἰς τὸ ἄγνωστον. Ἴσως γνωρίζετε καὶ περὶ τοῦ Φραγκλίνου. Ἐζήτηε νὰ εὔρῃ διόδον—τὴν βορειοδυτικὴν διόδον—διὰ τῶν πάγων τοῦ ἀρκτικοῦ ὠκεανοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐδοκίμασεν ἅπαξ, ἐδοκίμασε δὶς. Τὴν τρίτην φοράν δὲν ἐπανήλθεν. Μὲ δύο πλοῖα, Ἐρεβος καὶ Τρόμος ἀπέπλευσε τὸν Μάιον τοῦ 1845. Κατὰ τὸν ἐπόμενον χειμῶνα τὰ πλοῖα προσηλώθησαν ἐν μέσῳ τῶν ἐκ πάγου ὀρέων, καὶ ἡ μακρὰ τῆς διήρκεσε μῆνας. Τὸ ἐπόμενον θέρος ἐπελθὼν ἐχαλάρωσε τοὺς πάγους καὶ τὰ πλοῖα ἐπροχώρησαν. Πάλιν ὁ χειμὼν ἐπῆλθε, καὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1847 ὁ Φραγκλίνος ἀπέθανεν. Ὄταν διέλθῃτε ἀπὸ τὸ ἀγαλμῆ του ἐν τῇ πλατείᾳ Βατερλώ, ἐν Δουδίνῳ, μὴ λησμονήσατε νὰ κυττάξετε τὴν βάσιν. Θὰ ἴδετε γεγλυμμένην ἐπὶ ὄρειο ἀλκον τὴν σκηπὴν τῆς ταφῆς του. Ἐκατὸν ἑξ ἄνδρες κητόπιμ ἀφήκαν τὰ πλοῖα καὶ ἐχώρησαν ὁδοιποροῦντες πρὸς νότον, κεκμηκότες καὶ πειναλέοι, ἀλλὰ πάντοτε θαρραλέοι—μέχρις οὗ ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον ἔπεσαν ὅλοι νεκροὶ εἰς τὰς ἀχανεῖς πεδιάδας τῆς χιόνος. Ἴσως γνωρίζετε καὶ περὶ ἄλλων. Περὶ τοῦ Κολόμβου, περὶ τοῦ Βάσκου Δεγάμα, περὶ τοῦ Μαγγελάνου, περὶ τοῦ Δράκη, περὶ τοῦ Κούκ, περὶ τοῦ Λιβιγκστώνος. Τιμὴ εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἥρωας ὀφείλεται οἷα καὶ πρὸς τοὺς ἡρωικοὺς μαχητάς. Θάρρος ὅσον τὸ τοῦ Φραγκλίνου ὅμως ἐνέχει κάτι τι ὅπερ μᾶς ἐξαναγκάζει νὰ θαυμάζωμεν αὐτὸ περισσότερον ἢ τὸ θάρρος ἐνὸς Ὀρατίου ἢ ἐνὸς Δεωνίδα. Σκέφθητε νὰ εὔρετε αὐτὸ τὸ κάτι τι. Ὁ Φραγκλίνος δὲν εἶχεν ἐχθροὺς μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ μόνος ἐχθρὸς του ἦτο ὁ ἀπηνῆς χειμῶν. Δὲν ἔχυσεν αἷμα μαχόμενος κατ' αὐτοῦ. Ἡ δρᾶσις του δὲν συνεπάγεται μῖσος. Τὸ θάρρος ἔχει τὴν αἴγλην τῆς ἀθωότητος. Γ') Ὀμιλῶν ἡμέραν τινα εἰς ἓνα παῖδα τῆς ἡλικίας σας περὶ τοῦ Φραγκλίνου εἶδον τοὺς ὀφθαλμοὺς του σπινθηροβολοῦντας καὶ ἐρυθρὸν χρῶμα ἀνερχόμενον εἰς τὰς παρειάς του. Γνωρίζω τί ἐσκέπτετο. Διηγοῦντο ὅτι ἐπεθύμει νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς ἐξερευνητὴς ὡς ὁ Φραγκλίνος. Ἄλλ' ἄς εἶνε. Ἴδωμεν τώρα ἐν τρίτον εἶδος θάρρους. Κυττάξατε τὴν εἰκόνα τὴν ὁποίαν ἀποκαλύπτω ἐνώπιόν σας. Ἐκπλήττεσθε. Βλέπω ὅτι δὲν τὴν ἐνοεῖτε. Ἀκολουθήσατε τὰ δάκτυλά μου. Ἐδῶ βλέπετε τὸ στόμιον μεγάλης καμίνου. Τυφλωτικὸν φῶς ἐξέρχεται ἐξ αὐτοῦ. Ἐκατομμύρια σπινθηρῶν ἀναπέμπονται. Ὁ ἐρυθρὸς ροῦς τοῦ διαλυμένου σιδήρου ὀρμᾶ πρὸς τὸν αὐλακα, εἶτα δὲ δεξιᾶ, ἀριστερᾶ εἰς μικροτέρους αὐλακας. Ἐκατέρωθεν ἴστανται οἱ ἐργάται, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀγρύπνους, τοὺς πόδας δισταμένους, τὰς χεῖρας συγκρατοῦσας μακροὺς ἀντητήρας οὓς βυθίζουσι εἰς τὸν ἐρυθρὸν ρυάκα. Μικρὰ ἀμέλεια, τυχαῖον συμβάν, σημαίνει ἀμεσον ὀδυνηρὸν θάνατον! Ἄλλ' οἰκαδε, περὶ τὴν πενιχρὰν τράπεζαν, κάθηνται τὰ μικρὰ τῶν ἐργατῶν τούτων ἀναμένοντα τὴν μητέρα των νὰ τὰ θρέψῃ διὰ τοῦ ἄρτου ὃν οἱ πατέρες των κατακτῶσι διὰ τοιοῦτου θάρρους. Αὐτοὶ εἶνε οἱ υἱοὶ τοῦ Μόχθου καὶ τὸ θάρρος των εἶνε τὸ θάρρος τῆς Ἐργασίας. Μὴ, παρακαλῶ, ρίψετε ποτε καταφρονητικὸν βλέμμα εἰς τὰ ράκη τῶν ἡρωικῶν αὐτῶν υἱῶν τῆς Ἐργασίας. Εἰσὶ σεβαστότεροι ἀγγέλων. Εἶνε πολλαὶ κατηγορίαι—ταξιαρχίαι υἱῶν τῆς Ἐργασίας. Ἴδου εἰκὼν ἐργάτου τῶν ὀρυχείων. Εἰργάσθη πολλὰς

πολλὰς ὥρας ἐντὸς τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς. Ἡ ἐργασία αὕτη εἶνε εἰς τὸ ἔπακρον ἐπίμοχθος καὶ θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ νομοθετηθῇ ὄριον ἐργασίμου ἡμέρας ἐξ ὀκτῶ ἢ ἐξ ὡρῶν. Ἴδου καὶ μία εἰκὼν ἀλιέως ἀγρυπνοῦντος ὅλην τὴν νύκτα ὑπὸ δυσχερεστάτους ὄρους. Ἴδου ὁ πυροσβέστης, ὁ ἐντείνων τὸ οὖς του ἡμέραν καὶ νύκτα μήπως ἀκούσῃ τὸ ἐγερτήριο τῆς πυρκαϊᾶς. Εἶνε ἀναρίθμητοι οἱ θαρραλέοι οὔτοι καὶ καρτερικοὶ ἐργάται. Ἄλλ' εἶνε μία ἐργάτρια ἡρωική, ἐργάτρια ἀνεξαντλήτου θάρρους τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ λησμονήτε. Ποῖος λησμονεῖ τὴν μητέρα του; Ἀναλογίσθητε τὰς ἀνηκούστους δυσκολίας ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων κατέκτα διὰ σῆς ἐνδύματα καὶ τροφήν. Καὶ ἂν τὰ μέλη τοῦ σώματός σας εἶνε εὐθυτενῆ καὶ ὑγιῆ, αὕτη ἐφρόντισεν. Αὕτη, ὅταν ἦσθε βρέφη, σῆς περιέπτυσεν ἐπιμελῶς εἰς τοὺς βραχίονάς της. Σῆς ὠδήγησε τρυφερῶς ὅταν ἤρχίζετε νὰ βαδίζετε. Σῆς ἐπροστάτευε κατὰ κινδύνων. Εἶχεν ὄντως θάρρος. Ὄταν σεῖς ἦσθε ἀφόρητοι, ἀνόητοι, ἀσθενεῖς, τὰ ὑπέμενε ὅλα θαρραλέως καὶ δὲν ἐγκατέλειπε τὸ ἔργον της δι' ὅλον τὸν κόσμον. Διατί; Διότι ἡ ἐλπίς ἐσκήνου ἐν τῇ καρδίᾳ της. Προσεδόκα ὅτι ἡμέραν τινα θὰ τὴν ἀνεμιμνήσκεσθε συμπαθῶς καὶ εὐγνωμόνως. Αὐτὸ λέγεται θάρρος. Εἶπον προηγουμένως περὶ τῶν υἱῶν τῆς Ἐργασίας. Ἢδη συμπλήρωσον τὴν φράσιν καὶ δὸς σεαυτῷ τὸ παράγγελμα:

“ Τιμὴ εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ εἰς τὰς θυγατέρας τῆς Ἐργασίας.”

Διὰ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν διδασκῶν της ἡ ἠθικὴ Ἐταιρία ἀποβλέπει εἰς τὸν μέγαν σκοπὸν νὰ μορφωθῇ χαρακτῆρ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ παιδίου. Κατὰ συνέπειαν ἔθεσεν ὡς ἀρχὴν της ὅτι ἡ διάνοια τοῦ παιδίου δεῖν κυρίως νὰ θεωρῆται ὡς λεωφόρος δι' ἧς νὰ ἐπάγεται ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν αἰσθημάτων, τῶν πόθων καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ. Πᾶν μάθημα παρουσιαζόμενον εἰς τὴν διάνουίν του δεῖν νὰ ἔχη προορισμὸν τὰ αἰσθηματά του καὶ τὰς ἕξεις του, καὶ τὴν θέλησίν του. Ἐντεῦθεν ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ ἔχη τοῦτο διηλεκτῶς ὑπ' ὄψει, διότι εἶνε τι ὅλως μάταιον νὰ διδάσκεται τὸ παιδίον περὶ ἠθικῆς ἐφ' ὅσον ἐν τῇ καρδίᾳ του δὲν ἀφυπνίζεται ζῶσα ἠθικὴ χορδή. Ἐργον πρώτιστον τοῦ διδάσκοντος εἶνε νὰ μορφώσῃ αὐτὸς εὐρείας καὶ ζώσας ιδέας περὶ τοῦ βίου, καὶ νὰ δράττεται πάσης εὐκαιρίας ὅπως ἐνσταλλάζῃ εἰς τοὺς διδασκόμενους ἀγάπην πρὸς τὴν ἀψυχὸν φύσιν καὶ πρὸς τὴν ἐμψυχὸν ζωὴν, πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ πρὸς τὴν τέχνην. Προσέτι ὀφείλει νὰ ἐνθαρρύνῃ τοιαύτην πρὸς τὸ τέλειον ἀγάπην ὥστε ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας νὰ μορφωθῇ ἡ ἕξις τοῦ δρᾶν ἐν πάσῃ σφαίρᾳ τοῦ βίου μετὰ ὀλοψύχου ἀφοσιώσεως πρὸς πᾶν ὃ, τι ἐπιχειρεῖται, καὶ τοῦ περαιοῦν αὐτὸ μετὰ πίσεως πληρότητος, εὐσυνειδησίας, γνησιότητος καὶ εἰλικρινείας. Εἰς τὰ ἐπιχειρούμενα περιλαμβάνεται καὶ ἡ αὐτοβελτίωσις μέχρις ἰδεώδους τελειότητος. Τὸ παιδίον δεῖν νὰ ποδηγετηθῇ οὕτως ὥστε νὰ αισθανθῇ ὅτι τὸ ἠθικὸν ἰδεώδες δὲν συνίσταται μόνον εἰς ἐξωτερικὴν διαγωγὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς στοχασμοὺς καὶ τὰ αἰσθητά, καὶ ὅτι πάντοτε ἡ ἀρίστη εὐκαιρία πρὸς ἑναρξιν αὐτοβελτιώσεως ἢ οἰουδήποτε καλοῦ ἔργου εἶνε τώρα.

Ἐν τῶν βαθυτέρων ὀρμεμφύτων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶνε ὁ κόθος τοῦ βαίνειν διηλεκτῶς ἐπὶ τὰ πρόσω. Βενιαμίν Κίδδ.

ΨΥΧΟΦΑΝΕΙΑ.

ΑΣΙΟΘΑΥΜΑΣΤΟΣ ΣΥΜΠΡΑΞΙΣ ΑΤΟ ΚΟΣΜΩΝ.

ΟΡΑΤΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΩΝ ΛΟΡΑΤΩΝ.

Η ΝΗΠΕΝΘΗΣ.

('Ιδε ΕΡΕΥΝΑΝ τοῦ Ἀπριλίου.)

Ἄν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν πῶς συμβαίνει τὸ θαῦμα τῆς βλαστήσεως ἐνὸς μικροσκοπικοῦ σπόρου, πῶς ὁ σπόρος νοημόνως καὶ δὴ ἐγλωιστικῶς χρησιμοποιοεῖ τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα καὶ ἀέρια ὅπως ἐκφανθῆ ὡς φυτόν, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν πῶς συμβαίνει καὶ ἡ ψυχοφάνεια. Ἡ διαφορὰ βεβαίως εἶνε ὅτι ἡ ψυχοφάνεια τοῦ δένδρου ἀπαιτεῖ πολὺν καιρὸν, ἐνῶ ἡ ψυχοφάνεια τοῦ "πνεύματος" γίνεται ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν. Ἀνάλογον περίπτου φαινόμενον ὅσῳ ἀφορᾷ ταχύτητα εἶνε τὸ τῆς ἀπολιθώσεως ἀντικειμένων βυθιζομένων ἐντὸς διαυγῶν ὑδάτων ὀρυκτούχου πηγῆς ὡς, φέρ' εἰπεῖν, ἐν Αἰδηψῷ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐκεῖ ἄνθος τι τηρεῖται ἐπὶ τινὰς ὥρας ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος τὰ δὲ ἐν διαλύσει (ἀόρατα) ἄλατα καὶ ὀρυκτὰ μεταβάλλουσι τὸ λεπτοφυῆ καὶ εὐθραυστον ἀντικείμενον εἰς στερεώτατον ἀγαλμα ἑαυτοῦ. Ἡ μεταμόρφωσις αὕτη εἰκονίζει ἐν μέρει τὴν μέθοδον τῆς ψυχοφανείας. Ἡ ἀόρατος ἀτομικότης φωράται αὐτόχρημα εἰσπηδῶσα ἐντὸς τῆς νεφέλης ὅπως ὁ κολυμβητῆς ἐντὸς τῆς θαλίσης, καὶ κατόπιν διαμορφώνει αὐτὴν ὡς ἀπαιτεῖται. Ὁ Γερμανὸς ἐρευνητῆς Max Rahn συνεκέντρωσεν ὅλην τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν στυγμὴν ταύτην καὶ πράξιν τῆς εἰσπηδήσεως, περιγράφει δὲ τὰς παρατηρήσεις του ἐν τῷ γερμανικῷ περιοδικῷ Uebersinnliche Welt. "Κατ'ὄρθωσα, λέγει, ἀκριβῶς νὰ ἴδω εἶδος σκιᾶς εἰσπηδούσης, καὶ μετὰ τινὰς στιγμᾶς, ἐκεῖ ἔνθα ἐκάθητο μόνη ἡ 'διάμεσος' καταπλαγεῖς εἶδον ἀναδυόμενον ἐκ τοῦ κενοῦ καὶ ἀπὸ τῆς μάξης δευτέρον ἀνθρώπινον ὄν, ὅπερ παραχρῆμα ἐκίνησεν ὀλισθαίνον μᾶλλον ἢ βαδίζον πρὸς τὰ ἐδώλια τῶν συνεδρευόντων." Ὁ γνωστὸς Ῥώσσοις πολυτευτῆς καὶ δημοσιογράφος Ἀκσακὼφ περιγράφει ἐν τινι συγγράμματι αὐτοῦ ὄρισμένα φαινόμενα ὧν ἐγένετο μάρτυς. Μέχρι τοῦδε τὸ ἀναπόδραστον πόρισμα εἶνε ὅτι οἱ συνεδρεύοντες καὶ ἰδίως ἡ Διάμεσος, δανείζουσι τὴν ὕλην ἢ δὲ ἀνεξάρτητος, ἀόρατος, ἄσαρκος ἀτομικότης χρησιμοποιοεῖ αὐτὴν πρὸς ψυχοφάνειαν ἀναλόγως τῆς πείρας ἣν πρὸς τοῦτο ἔχει. Ἀναφέρεται μίᾳ τοιαύτῃ ἄσαρκος ἀτομικότης ὀνόματι Ἰολάνδη ἣτις τόσῳ ἐτελειοποιήθη ἐν τῇ τέχνῃ τῆς ψυχοφανείας, ὥστε κατίσχυε καὶ τῶν ἀκτίνων τοῦ φωτός, πλέον δὲ ἢ ἀπαξ ἐπεφάνη ἐν πλήρει φωτί. Ἐκ τῆς συλλογῆς τῶν παντοίων παρατηρήσεων ἄς ἔχω ἐνώπιόν μου ἐξάγω καὶ τοῦτο τὸ ἀξιοσημείωτον ὅτι σωματικὰ πλημμελήματα τῶν παρευρισκομένων μεταφέρονται εἰς τὸ πρόσκαιρον σῶμα δι' οὗ ἐνδύεται ἡ ἄσαρκος ἀτομικότης. Οὕτω π.χ. ἡ Ἰολάνδη ἐφάνη ποτὲ ἀλγοῦσα εἰς τὸν βραχίονα,

καὶ ἐξηκριβώθη ὅτι ἡ κυρία Δεσπεράνς, ἣτις ἐχρησίμευεν ὡς Διάμεσος εἶχε εἰς τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς μέρος κατὰ μεταδοθέντος κατὰ τύχην πυρὸς εἰς τὴν περιχειρίδα τῆς. Μετ' ὀλίγον ὁμοῦ εἰς δευτέραν ψυχοφάνειαν ἡ Ἰολάνδη οὐδόλως ἐφάνη ἐνοχλουμένη καὶ τοῦτο, ἐξηγεῖ ἡ κυρία Δεσπεράνς, ὅχι διότι ἡ πληγὴ ἐκ τοῦ καύματος παρήλθεν, ἀλλὰ διότι ἡ Ἰολάνδη εὔρε τὴν φορὰν ταύτην νὰ δανεισθῆ ἀφθονον ζωτικὴν μάξαν ἐκ τῶν ἄλλων παρευρισκομένων, οὔτινες τὴν δευτέραν φορὰν ἦσαν εἴκοσιν, ἐνῶ προηγουμένως ἦσαν ὀλιγώτεροι τῶν δέκα. Τὸ ἐξῆς ἐπεισόδιον εἶνε ἀξίον μνείας. Ἐν ρωσσικὸν θωρηκτὸν ἐγένετο πρό τινων ἐτῶν ἀφαντον καὶ οὐδεμίᾳ νύξιν ὑπῆρχε περὶ τῆς τύχης του, ἀν καὶ μέγας θόρυβος ἠγγέρθη καθ' ὅλην τὴν Ῥωσσίαν. Ἡ κυρία Δεσπεράνς ἦτο τότε ἐν Φινλανδίᾳ, καὶ εἰς φίλος τῆς, στρατηγὸς Ῥώσσοις, ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ζητηθῶσι πληροφορίαι διὰ τῆς ψυχοφανείας. Περὶ τὰ δεκαοκτῶ πρόσωπα ἐγνωσμένης κοινωνικῆς ἀξίας συνεκλήθησαν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνεδρίας ὅπερ ἐδημοσιεύθη λεπτομερῶς εἰς τὰς ἐφημερίδας μετὰ τὰς ὑπογραφὰς τῶν συνεδρευσάντων ἔχει ὡς ἐξῆς. "Εὐρύσωμός τις ἀνὴρ ἐπεφάνη ἐνώπιον τῆς αὐλαίας τῆς καλυπτούσης τὴν κυρίαν Δεσπεράνς, ἣτις ἐχρησίμευεν ὡς Διάμεσος. Ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς ὑπῆρχε χάρτης καὶ μολυβδοκόνδυλον. Ὁ φανεὶς ἀγνωστος λαβὼν ταῦτα ἐτοποθέτησεν τὸν χάρτην ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ ἐχάραξε γεωγραφικὸν χάρτην δεικνύοντα τὴν ἀκτὴν τῆς Φινλανδίας μεταξὺ Ἀβο καὶ Ἐλσιγκφόρς. Δύο φανοὶ καὶ εἰς σκόπελος ἐσημειοῦντο εὐκρινῶς, ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν σταυρὸς καὶ αἱ λέξεις φινλανδιστὶ ἐνταῦθα θὰ εὑρετε τὴν 'Ρουσάλκαν'." Τὸ ἰχνογράφημα ἠρευνήθη ὑπὸ γεωγράφων καὶ ἐκρίθη ἀκριβεστάτον ἔργον ἀνθρώπου ἐξοικειωμένου μετὰ ναυτικούς χάρτας, καὶ γνωρίζοντος καλὰ τὰς φινλανδικὰς ἀκτὰς. Τὸ σημεῖωμα ἐδείχθη εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Φινλανδίας, ὅστις ἐνήργησεν ἐρεῦνας ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ. Ἐξηρτύθη ἀτμοπλοῖον μετὰ τὰ ἀναγκαῖα μηχανήματα, δύναι ἐμισθώθησαν, καὶ ἡ ἐκδρομὴ ἐμελλε νὰ κινήσῃ πρὸς τὸ ὑποδεικνυόμενον μέρος, ὅτε τηλεγράφημα τῆς Ῥωσσοικῆς κυβερνήσεως διατάσσει, ἀγνωστον διὰ τινὰς λόγους, ὅτι πᾶσα ἐνέργεια πρὸς ἀναζήτησιν τῆς Ῥουσάλκας πρέπει νὰ παύσῃ αὐθωρεῖ. Ἐπεισόδια τοιαῦτα ὑπάρχουσι πλείστα, ἀλλ' εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐκταθῶμεν περισσότερον ἐνταῦθα. Εἰς τὰ φαινόμενα τῆς ψυχοφανείας παρομαρτοῦσιν ὅχι μόνον παμμέγιστα δυσκολίαι, ἀλλὰ καὶ σοβαροὶ κίνδυνοι. Εἶδομεν ὅτι τὰ πνεύματα δανείζονται τὴν νευρικὴν ζωτικότητα τῶν παρακαθημένων, ἣν μειομορφοῦσιν εἰς ὁμοίωμα σώματος καὶ ἐνδυμάτων. Ἐὰν ἀπροσδόκητον τι συμβῆ καθιστῶν ἀδύνατον τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἀντληθείσης ζωτικότητος, ἐννοεῖται ὅτι θὰ ἐπέλθῃ δυστύχημα, πλέον δὲ ἢ ἀπαξ τοιαῦτα συνέβησαν. Ἡ κυρία Δεσπεράνς ἀφηγεῖται περὶ-

πτωσι καθ' ἣν μία κυρία χρησιμεύουσα ὡς Διά-
 μεσος ἐγένετο θύμα τοῦ υἱοῦ της. Οὗτος θέλων
 νὰ κατορθώσῃ ἐπιχείρημά τι κατὰ τῶν ψυχοφα-
 νειῶν ἀνεπίδεκτον ἀντιρρήσεως, συνέλαβε τὴν
 λευκὴν ἐσθῆτα μιᾶς ἐπιφανείσης μορφῆς ἀρνού-
 μενος νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ μέχρι οὗ οἱ συνεδρεύ-
 οντες τὸν ἠπέλιθσαν. Ἀποτέλεσμα ὁμως τῆς
 διαγωγῆς του ἦτο ὅτι ἡ μήτηρ του ὑποβληθεῖσα
 εἰς τὴν βιαίαν αὐτὴν συγκράτησιν τῆς ζωτικότητος
 ἣτις εἶχε ἐκδοθῆ πρὸς χρῆσιν τοῦ πνεύματος ἐπὶ
 ὀλίγα μόνον λεπτά, ὑπέκυψε εἰς παράλυσιν
 καταλήξασαν εἰς θάνατον. Πολλαπλοὶ ὄροι ἀπαι-
 τοῦνται πρὸς ἐπίτευξιν εὐνοϊκῶν συνθηκῶν ψυχο-
 φανείας, καὶ ἡ μνεία τῶν ἀπαιτουμένων ὄρων θὰ
 μᾶς φέρῃ εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐπομένων γεγυό-
 των ἅτινα ἀληθῶς εἰσὶν ἀξιοθαύμαστα. Τὰ ἀριστα
 ἀποτελέσματα μέχρι τοῦδε ἐπετεύχθησαν ἐν Νορ-
 βηγία, ἐνθα ὁμιλος ἀποτελούμενος ἀπὸ τὰ ἐπι-
 σημότερα μέλη τῆς στοκχολμείου κοινωνίας, προέ-
 βη εἰς πειράματα ψυχοφανείας, ἀφοῦ πρῶτον
 ὑπεβλήθη εἰς εἰδικῶς πρόσφορον σύστημα βίου
 ἐπὶ ἕξ μῆνας κατ' ἀπαραίτητον ἀπαίτησιν τῶν
 συμβουλευόντων τὴν κυρίαν Δεσπερὰν πνευμά-
 των. Ὁ ὁμιλος περιελάμβανε τρεῖς καθηγητὰς
 τοῦ πανεπιστημίου, δέκα κυρίας κοινωνικῆς περιω-
 πῆς, ὧν τινες συγγραφεῖς καὶ τινες καλλιτέχνιδες
 ἐγνωσμένης ἀξίας, ἓνα τῶν κορυφαίων δικηγόρων,
 ἓνα περιώνυμον ἰατρόν, ἓνα περιώνυμον δραματικὸν
 καὶ μυθιστοριογράφον, τὸν διευθυντὴν τῆς κυριω-
 τέρας ἡμερίδος, τὸν διευθυντὴν τῶν ταχυδρο-
 μείων καὶ τηλεγράφων, τὸν διευθυντὴν τῶν νορβη-
 γιακῶν σιδηροδρόμων, τὸν πρόεδρον τῶν ἐφετῶν,
 ἓνα ἱερέα καὶ δύο τραπεζίτας· ἐν ὧν εἴκοσι πέντε
 πρόσωπα. Πάντες οὗτοι ἐπὶ ἕξ μῆνας ἐσυμφώ-
 νησαν νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς ὅλους τοὺς ἀπαι-
 τουμένους ὄρους, ἵνα πεισθῶσι κατὰ πόσον ἐπιδρά
 τὸ σύστημα τοῦ βίου ἐπὶ τῆς ψυχοφανείας.
 Ἀπέσχον λοιπὸν καπνοῦ, οἴνου, κρέατος καὶ παν-
 τὸς οἰνοπνευματώδους ποτοῦ ἐπίσης δὲ καὶ παντὸς
 φαρμάκου. Τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς
 ἀποχῆς ταύτης, ἐνεκαίνισαν σειρὰν δώδεκα συνε-
 δριῶν συγκροτουμένων ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος, με-
 ἀσθηρὸν κανόνα νὰ μὴ γίνῃ ἄλλος τις δεκτὸς εἰς
 αὐτὰς καὶ νὰ μὴ λείψῃ ἕξ αὐτῶν κανεὶς τῶν
 εἰκοσιπέντε, ἐκτὸς ἐν περιπτώσει ἀσθενείας. Τινὲς
 αὐτῶν ἔδει νὰ ἐπιχειρῶσι ταξείδιον πολλῶν σιδη-
 ροδρομικῶν ὥρων, τὴν ἡμέραν τῆς συνεδρίας, διὰ
 νὰ παρευρίσκωνται εἰς αὐτήν, ἀλλὰ μόνον εἰς
 ἅπαξ ἀπουσίασεν ἕξ αἰτίας σιδηροδρομικοῦ συμ-
 βάματος. Ἐκαστος τῶν εἰκοσιπέντε ἐκράτει ση-
 μειώσεις τῶν παρατηρήσεών του, καὶ εἰς τὸ τέλος
 τῆς δωδεκάτης συνεδρίας αἱ σημειώσεις αὐταὶ
 ἐδημοσιεύθησαν. Πρόστρέχω εἰς τὰς σημειώσεις
 τοῦ δικηγόρου ὅπως μεταδόσω ὡδε τὸ ἀποτέλεσμα
 τῆς πρώτης, δευτέρας, καὶ πέμπτης συνεδρίας.
 Ἦτο Ἀπρίλιος, καὶ ἐπειδὴ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἦτο
 ζωηρὸν ἀκόμη κατὰ τὰς 8.30 μ.μ. οἱ λαμπτήρες

ἐσβέσθησαν μέχρι οὗ τὸ φυσικὸν φῶς ἐλαττωθῆ.
 Τότε ἀνετέθη εἰς ἓνα τῶν παρακαθημένων νὰ
 ἀνάψῃ τὸν λαμπτήρα, ἀλλ' ὁ προσήκων βαθμὸς
 φωτὸς δὲν κατωρθοῦτο, ὅτε πρὸς ἐκπληξιν ἀπάν-
 των, τὸ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀόρατον πνεῦμα
 ὅπερ ἐν τῷ μεταξύ κατώρθωσε νὰ ὁρατοποιηθῆ,
 ἀλλ' ἐκωλύετο νὰ φέρῃ τὸ ἔργον εἰς πέρας ὡς ἐκ
 τοῦ φωτός, ὄντος ὑπὲρ τὸ δέον ἰσχυροῦ, ἔνευσε ὅτι
 θ' ἀπετόλμα νὰ τὸ κανονίσῃ ἰδίαις χερσίν. Ἔστη
 ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀκίνητον ὡσεὶ σκεπτόμενον,
 εἶτα οἶονεὶ συλλαβὸν εὐτυχῆ ἰδέαν, ἤρπασε τὸ
 σάλιον ἀπὸ τῶν ὤμων τῆς κυρίας Δεσπερὰν καὶ
 περιτυλιχθὲν δι' αὐτοῦ, κρατοῦν δὲ αὐτὴν ἀπὸ τῆς
 χειρὸς, ἐβάδισε πρὸς τὴν ἀνοικτὴν θύραν, ἣν ὁμως
 δὲν ἐτόλμησε νὰ πλησιάσῃ ἐντελῶς, ἀναχαιτιζό-
 μενον οἶονεὶ ὑπὸ ἀοράτου φραγμοῦ. Ὑπεχώρησε
 φοβηθὲν αἰφνηδίαν διάλυσιν πρὸ τοῦ φωτός, καὶ
 πάλιν προχώρησε μετὰ περισκέψεως καὶ δισταγ-
 μοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ οἱ παρακαθημένοι
 ἔσχον ἐξαίρετον εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσωσιν ἀνέ-
 τως τὸ αἰθερόπλαστον αὐτὸ ὄν ἐκ τῶν νώτων.
 Ἔσθης ἀραχνοῦφαντος φαιόλευκος περιέβαλλε
 τὴν ὅλην μορφήν, ἀλλὰ καίτοι ἐκάλυπτεν αὐτὴν
 ὀλοσχερῶς πλὴν τοῦ ἄκρου τῆς χειρὸς καὶ τῶν
 ἀνησυχῶν πρὸς τὸ φῶς ἀτενιζόντων ὀφθαλμῶν
 της, καίτοι τὸ περιτετυλιγμένον σῶμα ὀλίγω πρὶν
 ἐφαίνετο συμπαγὲς ὅσῳ καὶ τὸ τῆς κυρίας Δεσπε-
 ρὰν, ἐντούτοις μεταξύ τοῦ ὁμίλου καὶ τοῦ φωτὸς
 κατέστη διαφανὲς ὥστε σχεδὸν διὰ τοῦ στήθους
 της διεκρίνοντο οἱ λαμπτήρες. Ἡ μορφή ἐντὸς
 ὀλίγου ἐγένετο ἀφαντος ἐν μέσῳ τῶν προσπαθειῶν
 της καὶ ἡ συνεδρία ἔληξε. Κατὰ τὴν δευτέραν
 συνεδρίαν ἐνεφανίσθη ἄλλος ἐπισκέπτης. Ἦτο
 ἀνὴρ τις ἡρεμος καὶ εὐσωμος ὅστις προδήλως ἐπω-
 φελήθη τῆς εὐκαιρίας νὰ ὁρατοποιήσῃ ἑαυτὸν
 χάριν τοῦ ἀδελφοῦ του, ἑνὸς τῶν εἰκοσιπέντε.
 Ἀνεγνωρίσθη δὲ ὑπὸ πάντων μετ' ὀλίγον ὡς ὁ
 πρὸ πενταετίας ἀποθανὼν ἀδελφὸς τοῦ ἑτέρου τῶν
 παρόντων τραπεζιτῶν. Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἀντήλλα-
 ξαν χειραψίαν, ὁ δὲ ἀπτοποιηθεὶς ἐπίεσε τὸν δά-
 κτυλον τοῦ ἀδελφοῦ του φέροντα τὸ δακτυλίδιον
 ὅπερ ἄλλοτε ἐφόρει αὐτὸς ἐν σαρκὶ ὄν. Ἀπελ-
 θόντος τούτου ἐνεφανίσθη αὐθις ἡ μορφή τῆς
 προηγουμένης συνεδρίας. Ἦτο νεαρὰ γυνὴ θαυ-
 μασίου κάλλους, ἄγνωστος εἰς πάντας τοὺς ἐν τῷ
 θαλάμῳ. Ἦτο δὲ ἑλληνὶς διότι καὶ ὄνομα ἑλλη-
 νικὸν ἔφερε καὶ ὅταν παρεκλήθη νὰ γράψῃ τι εἰς
 τὸ σημειωματᾶριον τοῦ ἱατροῦ (πρὸς ὃν ἐξεδήλου
 ἰδιάζουσαν εὐνοίαν) ἔγραψεν ἑλληνιστὶ ταῦτα:

Φίλη σου εἰμὶ ἐγώ, ἡ Νηπενθῆς. Ἄν σύμφορά
 ποτε ἡ ταραχὴ σὲ πλήξῃ, φώνησόν μοι νοερώς
 "Νηπενθῆς, Νηπενθῆς," καὶ ἰδοὺ ἐγὼ παραχρῆμα
 καταφθάνω εἰς βοήθειαν σου.

Τῇ ἐπιούσῃ τὸ γραφὲν μετεφράσθη εἰς τὸ σουη-
 δικὸν διότι οὐδεὶς ἐνόει τὴν ἑλληνικὴν ἢ δὲ
 Νηπενθῆς ἀτελῶς ἐνόει τὴν σουηδικὴν καὶ τὴν
 γερμανικὴν. Ὁ ὁμιλος δικαίως ἐχαρακτήρισε τὸ

γεγονός ως θρίαμβον. Ἐπὶ δύο ἑβδομάδας ἡ Νηπευθὴς δὲν ἐφάνη. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πέμπτην συνεδρίαν, ὠραία καὶ γόησσα ὡς πάντοτε, ἐβάδισεν ἀπὸ τῆς σκοτεινῆς γωνίας ἔνθα ἐκάθητο ἡ κυρία Δεσπερὰς πρὸς τὸ κέντρον τοῦ ἡμιφωτιστοῦ θαλάμου. Χαιρετίζει πάντας καὶ χωρεῖ πρὸς τὸν ἰατρὸν ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἴσταται, καὶ ὅστις ἐγειρόμενος ἀσπάζεται τὴν προτεινομένην χεῖρα τῆς ἀνακοινώσας μετὰ ταῦτα τὰς ἐντυπώσεις του. Ἡ χεὶρ ἦτο ὅπως συνήθως πάσης γυναικός· ὑπόθερμος, λεία, λεπτοφυής, καὶ στερεά. Ἡ περιβολή της δὲν ἦτο φατεινὴ, ὡς ὑπετέθη πρὶν, ἀλλ' ἡ ἀκτινοβολία ἦτις ὁμοίαζε διακεχυμένον ἠλεκτρικὸν φῶς, ἢ μᾶλλον ἰσχυρὸν σεληνόφως ἐπὶ χιόνος, ἐξήρχετο ἐκ τοῦ σώματός της. Ὁ ὄμιλος ἠθέλησε νὰ προβῆ εἰς ἕτερον ἀξιοσημεῖον πείραμα. Παρεκάλεσε τὴν Νηπευθὴ νὰ συναινέσῃ ὅπως ληφθῆ ἐκμαγεῖον τῆς χειρὸς της. Πρὸς τοῦτο ἐκ τῶν προτέρων εἶχον ἐτοιμασθῆ τὰ ἀναγκαῖα μέσα· κηρὸς, γύψος κτλ. ἅτινα καὶ ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Νηπευθοῦς, ἐν τῇ σκοτεινῇ γωνίᾳ. Ὁ κήριος τύπος τῆς χειρὸς μετὰ τινα λεπτὰ ἦτο ἐτοιμος παραδοθῆ εἰς τὸν ἰατρὸν ὑπ' αὐτῆς τῆς Νηπευθοῦς. Τὸ φαινόμενον εἶνε πολὺ ἀξιοθαύμαστον διότι ἀφοῦ ἡ Νηπευθὴς ἐκάλυψε τὴν χεῖρα της μέχρι τοῦ καρποῦ διὰ τοῦ κηροῦ εἰς ὃν τὴν ἐβύθισεν, ἀφήκεν αὐτὴν ἀκολουθῶς νὰ διαλυθῆ μείναντος τοῦ ἐκμαγεῖου ἐλευθέρου. Ἐξῶθεν ὁ κηρὸς ἐφαίνετο ἄμορφος μάζα, ἀλλ' ἐκ τῆς ὀπῆς, τῆς παρὰ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς, τὰ δάκτυλα ἐφαίνοντο εὐκρινέστατα καὶ ἐντελέστατα. Τῇ ἐπιούσῃ ἐδόθη τὸ ἀποτύπωμα εἰς τεχνίτην ὅστις κατεσκεύασεν ἐξ αὐτοῦ τὸ γύψινον ἐκμαγεῖον. Δέον δὲ νὰ σημειωθῆ ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ ὄλοι οἱ βοηθοὶ του ἔμειναν ἐννεοὶ ἀποροῦντες πῶς τοιοῦτος τύπος ἐλήφθη ἀπὸ χεῖρα ζῶντος ἀνθρώπου. Οὐδεμίαν ἐξήγησιν ἐδόθη εἰς αὐτοὺς ἀφεθέντας νὰ θεωρῶσι τὸ πρᾶγμα μυστηριώδες καὶ ὑπερφυσικόν. Τὸ ἐκμαγεῖον ἦτο ἀριστοτέχνημα· πᾶσα γραμμὴ τῆς χειρὸς, ἡ ἐλαφρὰ καμπὴ τῶν δακτύλων, οἱ λεπτοφυέστατοι ὄνυχες, κατεφαίνοντο ἀλάθητα καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἀπέβαινε εἰς τὸν καλλιτέχνην ἀνεξήγητον, διότι εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐξαχθῆ τοιοῦτον ἀποτύπωμα ἐκ ζώσης χειρὸς.

Κάταπληξιν ἐμποιεῖ ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐξαφανίζονται συνήθως αἱ ἐμφανίσεις αὗται. Ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν, ἡ ὠραία, σφριγῶσα, ὑψηλὴ, στεφανηφόρος Νηπευθὴς, ἐνῶ ἀποχαιρετίζει τὸν ὄμιλον, μεταβάλλεται εἰς μικρὸν φωταυγὲς νέφος οὐχὶ μεγαλύτερον ἀνθρωπίνης κεφαλῆς. Εἶτα ἡ φωταύγεια τοῦ νέφους παύει καὶ οὐδὲν ἴχνος ἀπομένει πλέον. Οὐδέποτε ἔκτοτε ἐνεφανίσθη ἡ Νηπευθὴς, ἀλλὰ τὰ καταληφθέντα μνημεῖα, αἱ ἑλληνικαὶ λέξεις καὶ τὸ ἐκμαγεῖον τῆς χειρὸς της φυλάσσονται ἐν Σποκχόλμῃ ὡς ἀνεκτίμητα κειμήλια. Πάντα τὰ γενόμενα ἐξετέθησαν ἐν πρω-

τοκόλλῳ ὑπογραφέντι ὑπὸ τῶν εἰκοσιπέντε μελῶν τοῦ ὄμιλου. Τὸ περιοδικὸν τοῦ Λονδίνου Light περιέχει πλήρη τὴν ἀφήγησιν τῶν γενομένων. Ἡμεῖς τὰ παρουσιάζομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας ὡς ἀπλᾶ γεγονότα ἀπέχοντες πάσης θεωρίας δυναμένης νὰ ἐξαχθῆ ἐξ αὐτῶν. Τί σημαίνουν οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ. Τὸ ἀναντίρρητον εἶνε ὅτι συνέβησαν καὶ θὰ ἦτο σχολαστικότης νὰ ἀμφισβητήσῃ τις τὴν πραγματικότητά τῶν φαινομένων τῆς ψυχοφανεῖας ὅσῳ καὶ οἰουδῆποτε φαινομένου τῆς χημείας ἢ τῆς φυσικῆς.

Ἡ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ.

ΤΩΝ ΙΑΜΑΤΩΝ ΤΟ ΔΑΨΙΑΣ ΕΠΙΧΕΟΥΣΑ.

Ὁ ἄνωγι τίτλος περιέχει ἀλήθειαν ἣτις τείνει ν' ἀποδειχθῆ ὡς ἡ μεγίστη των ἀνακαλύψεων δι' ἧς καυχῶνται οἱ τελευταῖοι εἰκοσι αἰῶνες. Ὁ Ἱπποκράτης τὸ εἶπε πρῶτος ὅτι ἡ φύσις ζαίνει, ἀλλὰ ἔκτοτε δὲν ἀνεφάνησαν ἀρκετοὶ ἔχοντες τὸν ἥρωισμὸν νὰ σκέπτονται ἀφ' ἑαυτῶν καὶ νὰ βιώσι κατὰ τὰς σκέψεις των ὑπερορῶντες τὰς προλήψεις των ἄλλων. Τὸ γεγονὸς ὅμως εἶνε ὅτι τοιοῦτοι ἥρωες ἤδη ἀναφαίνονται, καὶ ἐντεῦθεν δημιουργεῖται ἀπὸ τινος ρεῦμα ὑπὲρ τῆς ἀερολουσίας, φωτολουσίας καὶ ἡλιαλουσίας. Ἡ τριπλῆ αὕτη ἐνέργεια ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ ὄχι μόνον ἀπεδείχθη κατορθοῦσα ἰάσεις οἰονεὶ θαυματουργούς, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικῶς ὑποστηρίζεται ὅτι ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον ὄρον ὑγείας ἢ καθημερινῆ ἔκθεσις τοῦ σώματος ὀλοκλήρου ἐν γυμνῇ καταστάσει εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀέρος, τοῦ φωτός, καὶ τοῦ ἡλίου. Πρὸ πέντε μόλις ἐτῶν ἡ ἰδέα αὕτη ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκρίνετο τερατώδης καὶ ἀναξία σοβαρῶν ἀνθρώπων. Ἐντούτοις σήμερον εἶνε τόσον διαδεδομένη ὥστε καὶ ἰδρύματα προέκυψαν παρέχοντα τοιαῦτα λουτρά, καὶ ἡ τάσις πρὸς ἐγκατάλειψιν τῶν πολλῶν φορεμάτων ἐξυπλοῦται. Ἐν ταῖς ὁδοῖς πάσης πόλεως σήμερον ἀνὰ εἰκοσιν ἀνθρώπους οὐς ἀπαντᾷ εἰς εἶνε ἀσκεπῆς καὶ ἀνυπόδητος καὶ πράττει τοῖτο ὄχι μόνον χάριν ὑγείας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παράδειγμα. Οὐδόλως ἀμφιβάλλω ὅτι μετὰ μίαν δεκαετίαν οἱ πλείστοι ἐν Εὐρώπῃ θὰ ἐξέρχωνται ἐνδεδυμένοι ἐλαφρῶς καὶ διαφανῶς, ὅπως περίπου ἐξήρχετο πέρυσιν ἐν Ἀθῆναις ἡ ἀμερικανὴς μὲν Duncan, ἣτις ὅμως δὲν ἔσχε μίμητὰς ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Ἱπποκράτους. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν θεραπευτικὴν δύναμιν τοῦ φωτός, τοῦ ἡλίου, καὶ τοῦ ἀέρος, ὁ Ἀρνόλδος Ρίκλι πρὸ πενήτηκονταετίας καθήρτισε σύστημα ὅπερ ὠνόμασεν ἀτμοσφαιρικὴν θεραπείαν. Ἀλλὰ βραδύτερον ὁ Πρίσνιτς διετύπωσε τὴν θεμελιώδη βίωσιν τῆς φυσιοθεραπείας ἐξαγγείλας τὸ ἀξίωμα ὅτι ἡ ἴασις κατορθοῦται διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ὀξειδώσεων, τῆς ὑφειλομένης εἰς τὴν ζωτικὴν ἐπενέργειαν τοῦ ἀέρος, τοῦ ἡλίου, τοῦ φωτός, τῆς κινήσεως, καὶ τῶν ὀπωρῶν ὡς τροφῆς. Μὲ ἄλλας λέξεις ἡ ἐπενέργεια αὕτη προκαλεῖ θέρμανσιν τοῦ ὄργανισμοῦ καθιστῶσαν τὸ ἰαματικὸν ἔργον τῆς φύσεως ἀπρόσκοπτον καὶ ἀναπόδραστον. Ὁ αὐτὸς λόγος ἐξηγεῖ τὴν θεραπευτικὴν ἀρετὴν τοῦ ὕδατος. Ἡ ἐλαφρὰ διέγερσις τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ζωτικῶν δυνάμεων τῆς ἀτμοσφαιρας εἶνε πηγὴ ἰάσεως καὶ οὐδεὶς ἰατρὸς εἶθε νὰ λησμονῇ τοῦτο ἐν τῇ ἐνασχῆσει τῆς ἐπιστήμης του. Ἡ ἐπιτυχηνομένη διέγερσις εἶνε παλῦτιμος ὄχι μόνον ὡς σθενογόνας, ἀλλὰ καὶ ὡς παραμυθητικὴ τῶν νευρικῶν λειτουργειῶν. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τοῦτο τὰ προκύψαντα ἀπὸ τινος ἰδρύματα πρὸς παροχὴν ἀερολουσίας, φωτολουσίας καὶ ἡλιαλουσίας, ἐλκύουσιν ἰδίως τοὺς παθόντας ἐκ νευρικῶν διαταράξεων οὓς καὶ θεραπεύουσιν ἐντὸς ὀλίγων

έβδομάδων. Προσθετόν δὲ ὅτι μετὰ τοῦ συστήματος τούτου συνδυάζεται πάντοτε ἡ καρποφαγικὴ δίαιτα συνωδᾶ πρὸς τὰς κρατίστας διαιτητολογικὰς αὐθεντίας. Ὡς ὁ Ρίκλι λέγει, τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ τὸ ἀληθινὸν στοιχεῖον εἶνε ἡ ἀτμοσφαῖρα, ὅχι τὸ ὕδωρ ὅπερ εἶνε δευτερεῖον στοιχεῖον ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑγίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρας ἄρα δυνάμεθα νὰ ἀρυσθώμεν τὰς ἐνεργητικώτερας ἐπιδράσεις ἀρκεῖ νὰ παραδιδώμεθα εἰς αὐτὴν φιλοστόργως ὡς πρὸς μητέρα. Τὸ φῶς δρᾷ ἐπὶ τῶν νέρων τῆ μεσολαβήσει τῆς ἐπιδερμίδος, ἡ δὲ ἐπίδρασις αὕτη, ἐννοεῖται, εἶνε πολὺ σμικρὰ ὅταν τὸ σῶμα περιβάλλεται μὲ φορέματα. Παύοντος τοῦ ἔργου τῆς ἐπιδερμίδος, τὸ νευρικὸν σύστημα καθὼς καὶ ἡ ζωτικότης τοῦ ὀργανισμοῦ χαλαροῦται. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνακάλυψις ὅτι κέκτηται ἀλάθητον ἰαματικὴν ἀξίαν ἡ περιαιδική, ἐπὶ βραχὺν χρόνον, ἔκθεσις τοῦ σώματος ὀλοκλήρου γυμνοῦ εἰς τὸν ἀέρα, καὶ εἰς τὸ φῶς, ἡ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἀπεπανάφερονται τὸν ὀργανισμὸν περιοδικῶς εἰς τὰ πάτριον στοιχεῖον του. Σκοπὸς τῆς ἀερολουσίας εἶνε νὰ κανονίσῃ τὸ ἔργον τῆς ἐπιδερμίδος. Ὡς συνέπεια τοῦ διακανονισμοῦ τούτου προκύπτει ἡ στέρεωσις τῶν λειτουργειῶν τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Πόρισμα πρακτικῆς ἀξίας διὰ τὸν καθ' ἡμέραν βίον συνάγεται ὅτι πολῦτοιμοι ἔξεις εἰσὶν αἱ ἐπόμενα:—τὸ ἐν ὑπαίθρῳ ὅσον οἶον τε βιοῦν, τὸ λαμβάνειν συχνὰς βαθείας εἰσπνοάς, τὸ περιπατεῖν ἀνευ πῖλου καὶ ἡ ἀνευ ὑποδήματων ἐπὶ χλόης ἢ μὲ σάνδαλα, τὸ φορεῖν πυρῶδη ἐσώρουχα, καὶ τὸ τηρεῖν πάντα τὰ παράθυρα. Ἰδίως τὰ τοῦ κοιτῶνος, ἀνοικτά, ἡ ἡμίανοντα, ἡμέραν καὶ νύκτα, θέρος καὶ χειμῶνα, ἀνευ δὲ παραπετασμάτων. Ἐν πρῶτῳ ἀρθρῳ θὰ ἐξετάσω εἰδικῶς ἐκάστην τῶν εἰρημένων τριῶν ἀτμοσφαιρολουσιῶν, δηλαδὴ τὴν ἀερολουσίαν, τὴν φωτολουσίαν, καὶ τὴν ἡλιολουσίαν.

ΒΙΟΝΟΜΙΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΕΣ.

Πολὺ εὐφήμου μνείας καὶ εἰδικῆς προσοχῆς ἀξίαι εἶνε αἱ ἐν πολλαῖς χώραις θεμελιούμεναι, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον βιονομικαὶ ἀδελφότητες ἧτοι κέντρα ἀνθρωπισμοῦ, ἀδελφότητος καὶ πνευματικότητος. Ἡ τελευταία δεκαετία ἰδίως διακρίνεται διὰ τὰ ἐξόχως ἐνδιαφέροντα ταῦτα πειράματα ὑγιῶς συμβιώσεως ἄνω καὶ ἀνὰ καθ' ἑαυτὰ δὲν ἐπιτύχωσι καθ' ὅλας τὰς ἀπόψεις, παρίστανται ὅμως ὡς ἀναμφίλεκτα σημεῖα τῆς νέας ἐποχῆς ἣν ὑπόσχεται εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ ἀνατέλλον πνεῦμα καθολικότητος καὶ ἀδελφισμοῦ. Ἐκάστου τῶν ἐν λόγῳ κέντρων πυρὴν καὶ ἀρχὴν ὑπῆρξε πάντοτε ἄτομον τι ἐμφερούμενον ἀυταπαρήσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ ἀρχαιότατον εἶνε τὸ ἐν Γκίζῃ τῆς Γαλλίας Familistère ἰδρυθὲν πρὸ τινῶν δεκαετηρίδων ὑπὸ τοῦ θερμουργοῦ καὶ ρέκτου Godin. Τὸ περὶ ἀλσεσπόλεων κίνημα περὶ οὗ ἰκανὰ εἶπεν ἡ ΕΡΕΥΝΑ* εἶνε ἀνάλογον, ἀλλ' ἐν πολὺ ὑπερτέρῳ κλίμακι· ἐν παρόδῳ δὲ ὀφείλω νὰ ἀναγράψω ὅτι ἡ πρώτη ἀλσεσπόλις εἶνε ὀλοπὲν ἐν τῷ ἀνεγείρεσθαι εἰς ἀπόστασιν τριάκοντα μιλλίων ἀπὸ τοῦ Λονδίνου. Παράλληλον πρὸς ταῦτα, ἀλλὰ μὲ ἴδια ὀλοπὲς χαρακτηριστικά, εἶνε ἐν Σικάγῳ τὸ κυλούμενον Mahanaim, οὗ ζωογόνος ἡλιος εἶνε ὁ Γεώργιος Τσέινυ, ἀνὴρ μεγάλης διαπρεπείας καὶ βαθύς γνώστης τῶν νόμων τοῦ βίου. Σημαντικώτατον τῆς πρὸς τὰ ἰδεώδη ταῦτα τάσεως τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου τῆς Ἀγγλίας εἶνε τὸ ἐν Ὁξφόρδῃ κοινωνιολογικὸν συμβιωτήριον καλούμενον Ruskin College οὗ ἰδρυτῆς μὲν ἐγένετο ὁ ἀμερικανὸς Βροῦμαν τῷ 1897, διευθυντῆς δὲ νῦν εἶνε ὁ Διονύσιος Ἐρδης συγγραφεὺς ἐξόχων κοινωνιολογικῶν ἔργων. Πρόσφατος ἔρανος ἀποτελεσθεὶς ἀπὸ τοὺς ὀβολοὺς μυριάδων ἐργατῶν ἀνῆλθεν εἰς δισχιλίαις

λίρας, ἀνθ' ὧν μέλλει νὰ ἀνεγερθῇ κατάλληλον τοῦ Συμβιωτήριου τούτου μέγαρον. Ἐτερον κέντρον πολλῆς συμπαθείας τυγχάνον εἶνε τὸ ἐν Ἀγβούργῃ τῆς Ἀγγλίας ὑπὸ τὸ ὄνομα St. Francis d' Assizi. Ἡ δρᾶσις του ἀφορᾷ εἰς ἐξάπλωσιν καὶ κραταίωσιν αἰσθήματος ἀγάπης πρὸς ὅλα τὰ ζῶοντα ὄντα. Ὁ ἰδρυτῆς αὐτοῦ Brother Antony ἀπὸ εἰκοσαετίας ὄλης ἀπέχει πάσης σαρκοφαγίας, ἐπιθυμεῖ δὲ νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τοὺς ἀγνώστους τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ ὅτι ἀσμένως θὰ εἰσῆρχετο εἰς ἀλληλογραφίαν μεθ' οἰουδήποτε ἐνδιαφερομένου περὶ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, καὶ προθυμοποιούμενου ἴσως νὰ καταταχθῇ εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου ἰδρυθὲν Τάγμα τῶν Ἰπποτῶν τῆς Συμπαθείας. (Ἡ διεύθυνσις του εἶνε: Brother Antony, Hagbourne, Berkshire, England.) Ἡ ἐν Whiteway κοινότης Τολστοϊανῶν παντὸς ἔθνους, κεκτημένων κοινῇ περὶ τὰ διακόσια στρέμματα, κοινῇ καλλιεργούντων αὐτὰ καὶ κοινῇ καταναλισκόντων τὰ προϊόντα, εἶνε ἀξιοσημείωτος ἰδία διὰ τὸ χαρακτηριστικὸν αὐτῆς τοῦτο ὅτι ἀπὸ ἐτῶν διαβιοῖ ἀνέτως καὶ εἰρημικῶς χωρὶς νὰ μεταχειρίζεται, οὔτε ἀτομικῶς οὔτε συλλήβδην, οἰουδήποτε εἶδος χρήματος, οὔτε κἂν γραμματόσημα, ἀναγκάζει δὲ τὸ κράτος νὰ δέχεται τοὺς νενομισμένους φόρους εἰς εἶδη. Προσομοία εἶνε ἡ κοινότης τῶν ἀπλοδιαίτων ἐν Haslemere καὶ ἡ ἑτέρα κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἀλσεσπόλεων ὀργανωθεῖσα ἐν Champagne-sur-Seine, χειριζομένη κεφάλαια 700,000 φράγκων καὶ κατέχουσα ἑδαφὸς πενήτηκοντα περίπου στρεμμάτων. Δὲν ἔχω χώρον εἰμὴ διὰ τὰς ἀνωθεὶ ὀλίγας λέξεις περὶ ἐκάστης τῶν κοινοτήτων τούτων, ὧν ὁ τε χαρακτήρ καὶ τὸ σῆμα πληθὺς ὑπενθυμίζει τὰς πολυαριθμοὺς ἀδελφότητας πυθαγορείων, ἐσσηνίων, θεραπευτῶν, ὀμφικῶν, γνωστικῶν καὶ ἄλλων, αἵτινες ἦσαν ἐγκατεσπαρμέναι ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, ἰδίως περίξ τῆς Ἀλεξανδρείας, κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα π.Χ. καὶ τὸν πρῶτον αἰῶνα μ.Χ., καὶ αἵτινες δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αἱ πηγαὶ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος. Ἄλλ' εἰς προσεχῆ τεύχη θὰ ἀφιερῶσω μακρὸν λόγον εἰς ἐκάστην τῶν ἀδελφότητων τῶν, ὡς εἴρηται ἀνωθεὶ, ἀπὸ δεκαετίας ἰδίως προκυνψασσῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ. Ὁ χαρακτήρ των δὲν εἶνε ἀκριβῶς, ἢ ἀποχρῶντος, "βιονομικός," ὡς ἐννοοῦσι τὴν ἀρτιγέννητον ταύτην λέξιν αἱ περὶ τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ, ἀλλὰ εἰσὶν ἀξίαι λόγου ὡς πρῶδρομοὶ τοῦ προσδοκώμενου ἐκείνου βιονομικοῦ κέντρου ὑπερ προώρισται νὰ καταστῇ ὁ πυρὴν τῆς νέας Ἀνθρωπότητος.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ ΤΥΑΝΕΥΣ.

Ἀφ' ἧς ἐδημοσιεύθη, ἐν τῷ προλαβόντι τεύχει τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ, τὸ ἄρθρον μας περὶ τοῦ Ἀπολλωνίου. ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Προφητῶν τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ, ἐλάβομεν τὸ πρόσφατος ἐκδοθὲν σῆγμα τοῦ κ. Meail. Περιοριζόμεθα μόνον νὰ τὸ ἀναγγεῖλωμεν ἐπιφυλασσόμενοι νὰ ἀφιερῶσωμεν πλείονα χώρον εἰς τὴν διεξήγησιν τῶν περιεχομένων του. Ὁ κ. Meail γράφει λίαν γλαφυρῶς, πραγματεῦται δὲ τὸ θέμα του κριτικώτατα καὶ μετὰ μεγάλης νουνεχείας καὶ δίδει ἡμῖν οὕτω τὴν ἀξιοπιστοτέραν εἰκόνα τοῦ ἀνδρὸς οὗ τὸ ὄνομα ἀποτελεῖ τὸν τίτλον τοῦ βιβλίου.* Ἡ συγγραφή συνίσταται εἰς κριτικὴν μελέτην τῆς ὑπὸ τοῦ φιλοστράτου βιογραφίας τοῦ Ἀπολλωνίου καὶ εἰς ἀφήγησιν τῶν ἀντιμαχομένων γνωμῶν περὶ τοῦ βιογραφουμένου προτάσσεται δὲ ἐμβριθῆς εἰσαγωγή ἐρευνῶσα πάντα τὰ ἀφορῶντα τὰς φιλοσοφικὰς καὶ θρησκευτικὰς κοινότητας καὶ ἀδελφότητας τοῦ πρώτου αἰῶνος μ.Χ. καὶ τὴν πιθανὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἰνδικοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐρευνα ἰδίως τῶν κοινοτήτων καὶ ἀδελφότητων τοῦ πρώτου αἰῶνος εἶνε πολυτιμωτάτη ὅχι μόνον διότι ὁ Ἀπολλώνιος ἔδρασεν ἐν μέσῳ πασῶν αὐτῶν, ζωογονῶν τὰ θρησκευτικὰ καὶ φιλοσοφικὰ ταῦτα κέντρα, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα ὅπερ ἐπήγαγεν ἐξ αὐτῶν.

* Apollonius of Tyana; the Philosopher-Reformer of the first century A.D. by G. R. S. Mead, B.A., M.R.A.S. London and Benares, Theosophical Publishing Society, 1901.

* Τόμος Α', σελ. 126—128, 140—142, 156—159.